

butlletí d'informació i relació

espeleòleg ere

numero 18

novembre 1973

centre excursionista de catalunya

butlletí d'informació i relació

espeleòleg ere

- Els articles proposats són publicats segons disponibilitat sota l'exclusiva responsabilitat de l'autor.
- ESPELEÒLEG, permet la reproducció dels seus articles sempre que s'hagi sol·licitat prèviament, tot fent constar llur procedència.
- Correspondència: E. R. E.

ERE del CEC
Paradís, 10, pral.
BARCELONA - 2

 232 45 01 - 232 45 02 - 232 45 03

equip de recerques espeleològiques
centre excursionista de catalunya

INDEX

E S P E L E O L E G n° XVIII NOVEMBRE 1973

EDITORIAL	931
ELS BOUS DE L'AVENC DE LA PUNTA J. A. Encinas	933
DIBUIXOS	938
COVA-AVENC DEL PUIG DE MARC Albert i Eduard Martínez	939
NOTA SOBRE ALGUNOS FENOMENOS CLASTICOS Y TECTONICOS DE LA VERTIENTE SUD-ORIENTAL DE LA SERRA DEL MONTSANT Alfred Montserrat	947
CAMP E.R.E. 73 AL PIRINEU CENTRAL Josep M ^a Cervelló	957
DIBUIXOS	966
MEXIC 73 Carles Ribera i Dolors Romero	967
NOTA SOBRE LA EXPEDICION ESPELEOLOGICA ESPAÑOLA A LAS REGIONES KARSTICAS DEL PERU Alicia Masriera	979
FITXES CAVITATS: AVENC DEL FANGUE G Martí Romero	982
INFORMACIO GENERAL	986
FULLS INFORMALS	989
RESUMS	991

T O P O G R A F I E S

Cova-Av. de Puig de Marc	A. Martínez, E. Martínez	945
	J. R. Massot	
Cova de la Font	A. Montserrat	949
Cova del Núvol	A. Montserrat	953
Escletxa de les Tres Boques	A. Montserrat	955
Avenc del Fangueig	M. Alfaro, J. Ll. Marin	983
	M. Romero	

CONSELL DE REDACCIÓ: E. Martínez i Rius, D. Romero i Rector, Joan Sala

INTERCANVI: J. Fernández i Calvet

DISTRIBUCIÓ: M. Romero i Rector

CORRECCIÓ: J. Estivill

DIBUIX PORTADA: Calc de cèrvids de Mas d'En Josep, amb indicacions de les zones destruïdes. Grabat de Speleon

PRESIDENT C.E.C.: A. Bou i Tort

PRESIDENT E.R.E.: C. Ribera i Almerje

EDITORIAL

El G.E. Pedraforca ha sol·licitat i aconseguit l'organització del IV Simposi d'Espeleologia. Estarà dedicat monogràficament a la biospeleologia. Admirem l'esperit de dedicació i lliurament que anima els organitzadors, però voldríem demanar que no estructurassin uns actes massa acadèmics, molt formals sí, però que resulten terriblement freds. Creiem que el simposi és una ocasió única al llarg de l'any per a posar en relació no els presidents d'entitats ni els científics de categoria, sinó els espeleòlegs ideològicament més avançats de Mallorca i del Principat: una reunió per a contrastar parers i opinions més que no pas per a rebre dades sobre recol·leccions de gèneres i espècies en aquesta o aquella cavitat, dades que a fi de comptes ja rebem en l'oportuna publicació on els podem digerir amb més calma i efectivitat.

I, si no, revisem els simposis celebrats fins el moment i els resultats obtinguts. Al primer, a Santa Cecília de Montserrat, l'ambient era altament polèmic, fins i tot massa. D'ell varen sortir unes conclusions majoritàries i molts projectes. Quasi tot es va quedar en això, en projectes. Però van restar coses positives: l'acceptació per part del C.C.B.E. d'algunes de les recomanacions efectuades, la constatació que l'espeleologia de base seguia una evolució diferent i més dinàmica que no pas la dels dirigents del Comitè, i, finalment, la comprovació que els interessos i opinions dels grups més "de punta" coincidien malgrat circumstàncies particulars. Del segon simposi, dedicat a topografia, van sortir unes normalitzacions i recomanacions acceptades més o menys per tothom, a base de cedir cada un una mica per tal d'aconseguir una major homogeneïtat i conseqüentment una més fàcil implantació. Tot això després d'hores d'enraonar-ne i de mirar d'ajustar criteris. Els positius resultats obtinguts són visibles ja ara, tot just als dos anys.

El tercer va ésser el més bonic, el més ben programat. Hi hagué una taula amb personalitats ben respectables. Es celebrà en una moderna, àmplia i còmoda sala. Tot estava previst. Per part d'organització no podem pas demanar res més. Però, i els resultats? Una publicació més, uns contactes a nivell personal i un parell de temes d'interès que van restar sobre la taula perquè no es va voler arribar enlloc. En altres paraules: com acta oficial, magnífic, però negatiu en tractar de fer avançar l'espeleologia a través de l'espeleòleg, mitjançant la cerca conjunta dels problemes que hi ha plantejats i, a partir d'aquí, intentar albirar nous camins que haurien de servir d'indicatius per als dirigents de la nostra espeleologia.

I ara ens trobem davant del IV Simposi. Val la pena que els organitzadors es plantegin què és més important: si quedar bé o fer quelcom positiu. A la llum de la seva visió del passat, de les circumstàncies actuals i dels resultats obtinguts, que actuïn conseqüentment.

I finalment una qüestió més. Si se segueix la línia actual, ¿no seria millor muntar els Simposis cada dos anys?. Es podria fer que no coincidís amb el congrés nacional, i això almenys deixaria més temps a preparar més acuradament les comunicacions i potser ajudaria a elevar llur nivell, que no podem pas dir que sigui massa elevat. Cal recordar que entre el segon i el tercer síposi es repeteixen deu autors (30%) els quals representen el 37% de les comunicacions.

I volem aclarir que som partidaris de celebrar-los anualment. El que no desitgem és que es converteixin en un succeïent de congrés o en un acte oficial per a impressionar algú, sinó que siguin una reunió d'espeleòlegs on, en taula rodona, s'enraoni de temes d'interès comú, es cerquin solucions; s'intercanviïn idees i s'arribi a acords i conclusions. Simplement això.

ELS BOUS DE L'AVENC DE LA PUNTA

J.A. Encinas S.

El diumenge, dia 17 de març de 1967, dos membres del Grup Nord de Mallorca, Toni Marquet i J.A. Encinas, prospeccionaven la Serra de la Punta, assenyalant i explorant les cavitats del massís.

Malgrat que el pagès de la possessió va assegurar que per aquell lloc no hi havia cap avenc, i tan sols coneixia una petita cova o balma, els espeleòlegs vàrem decidir fer la volta per la costa de naixent. Vàrem visitar la Cova de La Punta i exploràrem un pou lateral amb l'entrada mig oculta per les mates. Llavors pujàrem damunt el penyal que fa la mateixa cova, on se troba una construcció ciclòpia que conserva un bon llenç de parament naviforme primitiu. Aquesta construcció sobre el penyal i just damunt la cova, domina tota l'extensió de la badia de Pollença, part de la badia d'Alcúdia, els terrenys de la vall d'en Marc, Sant Vicenç i els estreps meridionals de la Serra Nord de Mallorca.

Fins a les onze hores del matí vàrem fer la topografia de la cova, el pou lateral i la construcció naviforme, després de recollir alguns bocins de ceràmica primitiva. Més tard, vàrem partir cap a Pollença, amb la idea de seguir la cresta de la muntanya, però a poc més de vint passes del penyal de la cova, Toni va fer reparar en una depressió brusca del terror i amb moltes mates que la cobrien.

Llançada la pedra de "ritual" i examinades les característiques de l'avenc, decidim davallar amb una corda, i fer "navaron". Els 18 metres que hi ha fins a baix de la boca se davallan sense cap dificultat especial, sense que sigui imprescindible l'ús d'escales.

Davalla J.A. Encinas, i Toni Marquet l'assegura:

- A l'arribada a baix la llum del meu casc se'm va a-

pagar i després d'una estona vaig aconseguir fer llum forta, després de desfer el dipòsit del carburer i vessar-li dintre una bona quantitat d'aigua, directament sobre la pedra de carbur ... això mateix que fem moltes vegades quan el gas no tira i tenim frissera.

Amb bona llum vaig caminar unes passes pel pis descendent d'una sala bastant gran, i tot d'una em vaig adonar que era dins una cova d'enterraments, com le deim per aquí. Per terra, entre pedres d'estabilitat molt insegura estaven escampades les restes òssies d'uns cinquanta morts, trossos de fusta cremada, de llenya de mata i fusta laborada amb eines de fuster. Vaig veure, allà en un recó, una massa molt especial, i més enllà una altra, i per terra més trossos d'allò que pareixia figures esculpides en fusta que llavors se pregué foc per qualche cosa, i era cremada.

Vaig recollir una peça gran (de quasi 70 cm. d'alta per 25 d'ampla) i que surt cap a la llum de l'exterior, al fons de la boca de l'avenc, i a mig camí me n'adono que és un cap de bou esculpit en fusta, quasi a tamany natural, amb els banyams, orelles i tots els detalls.

Segueixo l'exploració amb totes les precaucions possibles per evitar els desplaçaments de les grans pedres de la rampa, que feia molt perillós l'estada a la part baixa de la sala, i em decideixo a tornar a la superfície portant el cap de bou. Per tot hi havia peces laborades i ensamblades unes amb altres formant cos.

Toni, amb el seu característic bon humor, va quedar tot sorprès quan me veié arribar alt, portant sobre l'esquena aquella meravellosa peça.

Vàrem seure una estona a la boca de l'avenc i ens plantejàrem el següent dilema: si feim pública la trobada abans que les autoritats arqueològiques, amb llur lentitud burocràtica d'entitat oficial, pugui fer qualche cosa, aquest lloc s'en- vadirà de cercadors de tresors, antiquaris i altra gent; faran miques el jaciment i noltros haurem fet el que ens corresponia,

amb les mans netes, però el jaciment ben segur no s'estudiaria com pertoca. Per altra banda noltros coneixíem els sistemes seguits en les excavacions oficials i deixaven molt que desitjar. En el millor cas aquest jaciment se portaria tot a un museu, sense fer primer la més elemental planimetria del siri; sense inventariar rès; sense un criteri científic a l'altura del jaciment. Les publicacions arqueològiques del temps ens demostraven ben a les clares com se procedeix, i no falten fotografies d'excavacions de boníssims jaciments confiades a jornalers, sense altres precaucions que anar traguent terror sense espenyar cap possible olla sencera.

La trobada, que al principi ens havia fet plens d'alegria, ara ens creava un problema gros i ens feia maleir un poc l'assumpte.

Arribam a ca nostra i tancam el cap de bou, embolicat en un pedaç negre, dintre una caixa de cartó.

En la nostra discussió vàrem decidir que els únics arqueòlegs que pel moment pareixien els més seriosos eren un que feia poc que coneixíem i un altre que havia publicat uns treballs molt bons; tots dos feien un equip de lo millor i per l'ambient arqueològic eren ben estimats com investigadors. Els enviarem avís i el dilluns dematí partim cap a l'Avenc de La Punta, acompanyats pels arqueòlegs. Els vàrem despenjar cap a dedins i tots junts vàrem fer un minuciós reconeixement del lloc.

Un altre dia se va procedir a fer la topografia amb un quadriculat mètric, amb molta cura, amb cordells i números senyalats a les parets, de forma discreta, amb pintura. Cap peça se va tocar sense que totes les anotacions, dibuixos, fotos i altres precaucions no estassen ben agafades.

Les pedres de la rampa sempre amenaçaven llançar-se sobre noltros i qualcuna fou necessari fer-la caure abans de produir un accident.

El jaciment donava la impressió que havia estat més destruït per les pedres caigudes des de fora que per les conse-

qüències dels incendis de les restes d'incineració.

Vàrem comptar fins a 50 morts; 80 peces de fusta laborada en condicions morfològiques ben determinables; unes 40 peces molt espenyades i unes 30 sense conservar cap morfologia de labor. Punçons de ferro van ésser davers 15; uns 20 "taps d'ossos" laborats amb molta cura; més de 10 peus de copes de ceràmica talaiòtica; "tinti-nabuls" de bronze; una espasa d'antenes; quasi 15 braçalets de ferro i bronze; una pintura de fusta; restes ceràmiques deverses encara pendents de classificació i altres molts d'objectes interessants.

Tot el material pot situar-se entre el segle IV i III abans de J.C.; o sigui, aparentment, un poc més tard que el jaciment de la Cova de la Punta, que prospeccionada va donar ceràmica grega de principis del IV o finals del V a.J.C. Les proves fetes amb ràdio-carbó, amb bocins de fusta laborada així ho va demostrar.

Qualsevol aficionat que conegui un poc l'arqueologia de Mallorca pot saber la importància dels jaciments arqueològics de la zona de Pollença. I malgrat l'abandó de sempre, encara avui se conserven molts bons jaciments. Tal vegada el fet d'estar Pollença un poc enfora de la Ciutat de Mallorca ha permès una virginitat de la major part del seus jaciments, sobretot als sitis subterranis.

Aquesta nova que volem donar dins el nostre ambient espeleològic s'ha endarrerit massa temps; això no ha estat per voluntat nostra, però era ben necessari deixar temps als investigadors perquè poguessin fer un treball tranquil, sense sensacionalismes oportunistes.

Ja fa quasi set anys de la trobada i l'estudi científic està a punt de publicació, a càrrec d'un bon especialista ... A nosaltres, com espeleòlegs, ens està permès l'estudi geològic, climatològic i biològic de la cavitat, per poder així mateix justificar amb una demostració científica el motiu pel qual s'han conservat tan bé els bous taurolàtrics de l'Avenc de

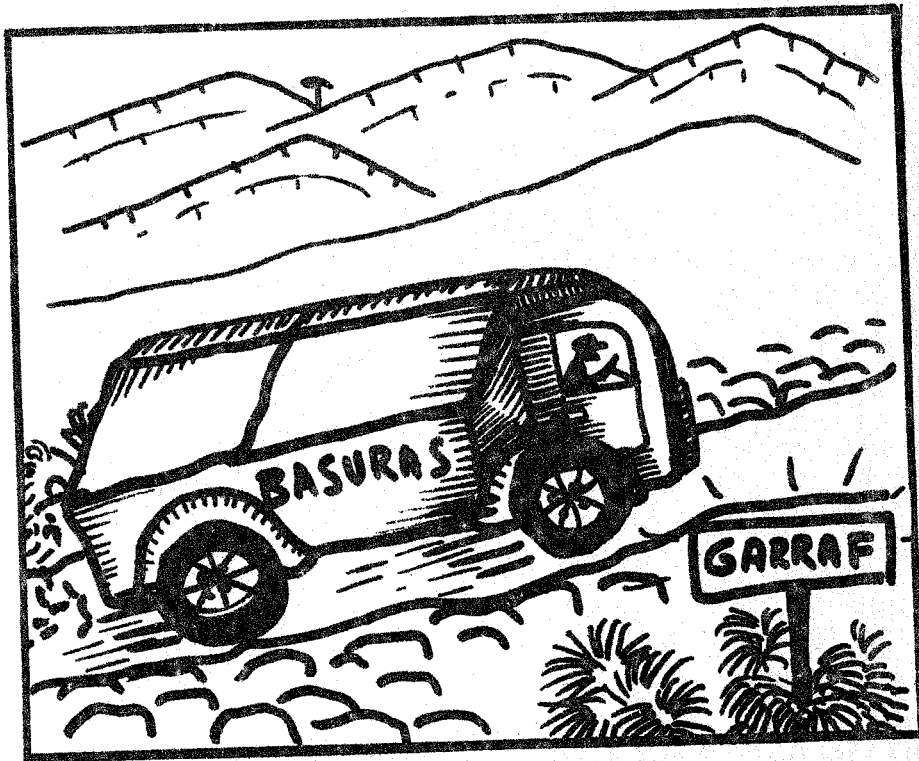
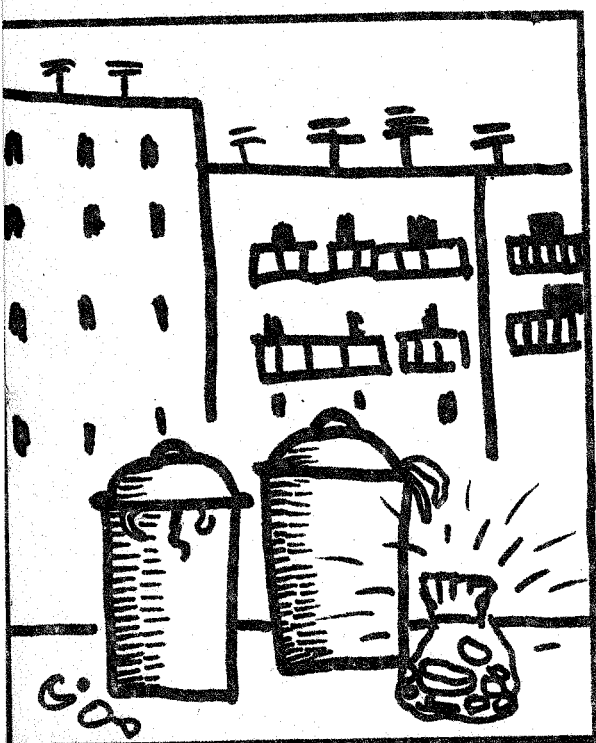
La Punta. Hem pogut començar fa poc temps aquest estudi i procurarem fer-lo públic en el seu moment. Mentrestant la descripció dels bous i tot el context arqueològic pot ésser publicat pròximament en un estudi de gran qualitat científica i tècnica, i no dubtem que també, en aquest cas, l'autor sabrà ésser humà.

- - - - -

Noltros vàrem renunciar, amb el nostre silenci, a un triunfalisme i a un reconeixement legal. Noltros tant sols som uns aficionats que feim Espeleologia quan ens deixen i així com sabem.

No necessitem glòries inútils ni, molt menys, falses modèsties.

Pollença, setembre de 1973

COVA-AVENC DEL PUIG DE MARC

Zona II nº 14 (1)

INTRODUCCIÓ: Vàrem conèixer aquesta cavitat mercès a un amic de Poblet. Li vam fer la primera visita durant l'estiu de 1971, a la qual seguien d'altres, car la seva topografia és bastant complexa.

Creiem que val la pena d'esmentar ací un problema del qual pateix tota la zona espeleològica de les muntanyes de Prades: el caos toponímic. Donat que aquestes cavitats són visitades per nombrosos grups, amb delit de "primeres", que, per suposat, tenen el dret de posar un nom ben bonic a la seva conquesta, ens trobem que la majoria de les cavitats tenen dos, tres i, a vegades, més noms diferents.

En aquest cas concret, hem sabut que d'aquesta cova-avenc se'n diu també del "Rat Penat". Evidentment hem preferit el nom de "Puig de Marc", ja que es troba enclavada a la zona d'aquest nom.

Perquè vegeu alguns casos curiosos en aquest aspecte, us direm que l'anomenada "Cova de la Rba" ha degenerat en "Cova de la Mina" a causa que el "pseudo-rètol" de l'entrada, resa

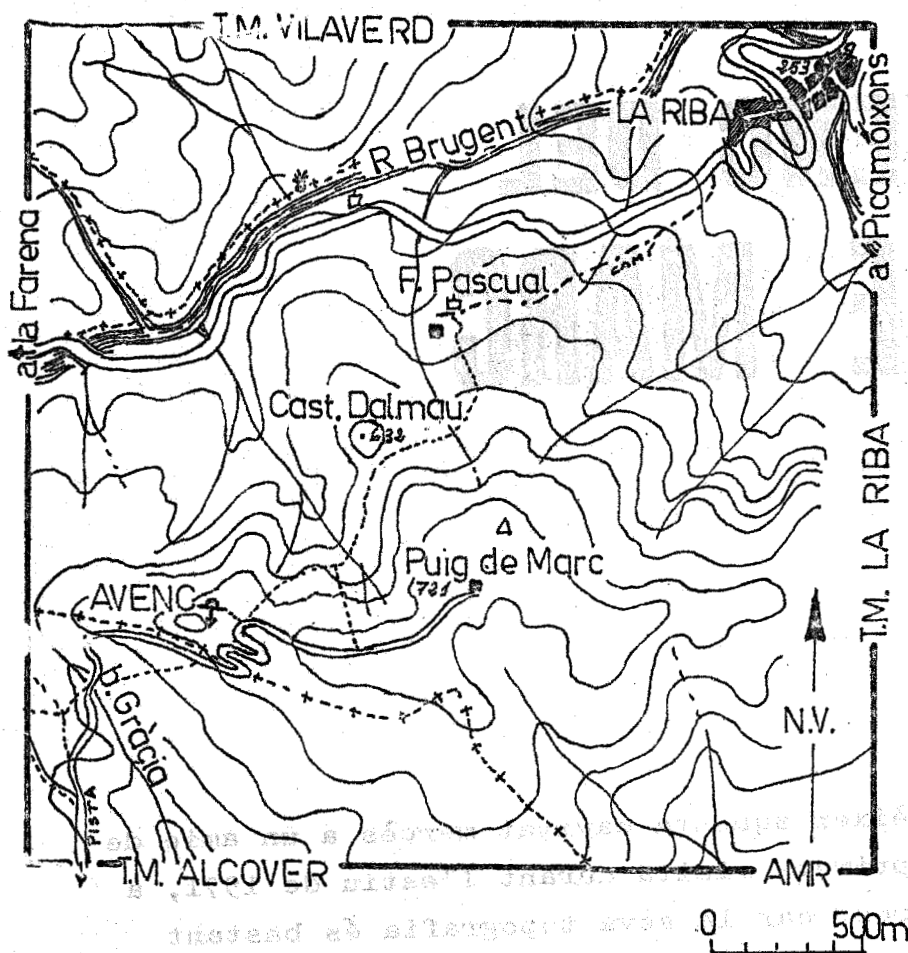

Fig. 1

Riba amb "v" (?).
També "l'Avenc de Prades", que tenint tres entrades, té tres mocs diferents...

SITUACIÓ: Està enclavat al turó carener, que culmina el "Collet de Gràcia", en l'anomenada Serra Gran. (Fig 1)

Existeixen diversos itineraris per a anar-hi. Un, dels més corrents, per anar a peu, ja que és el més curt- consisteix

en: Un cop dalt la vila de La Riba, seguint uns metres la carretera de la Farena, es pren el camí que porta al conegut (pels escaladors, és clar) Castell d'En Dalmau, passant per la font d'En Pascual. Quant s'és al Castell -un torreó de calices triàssiques, no penseu en un castell de debò- se segueix el caminet -flanquejant una àmplia i frondosa barrancada- fins arribar dalt la carena, per on passa una pista que mena al Mas de Marc. Aleshores, cal anar a la dreta (NW) fins a dit turó, on, al peu d'unes roques i entre alzines, s'obre la boca. Total, hom hi pot arribar més o menys en una hora i quart, encara que això depèn de l'element "animal", ja que el desnivell a superar és d'uns 500 metres.

Un altre itinerari, recomanable només en cas d'anar motoritzat, consisteix a sortir d'Alcover per la carretera que duu

a Mont-Ral i agafar una pista que parteix de dita carretera, uns 400 m. després del Mas de la Fam (actual Mas Rosell).

Seguint la pista s'arriba a una bifurcació, sota els Masos de Gràcia. Cal seguir per la pista que diu "Prohibido el paso" i anar fins a la carena, on cal fer a peu els últims metres però en sentit contrari d'abans, a l'esquerra.

COORDENADES: (3) X= 4° 50'30'' (Long. E Merid. Madrid)

Y= 41° 18'10''

Z= 665 m. (aprox.)

DESCRIPCIÓ: L'estructura general de l'avenc consisteix, en unes diaclasses desplaçades, amb gran despreniment de blocs. Això ocasiona diversos nivells sobreposats, els quals constitueixen diferents pisos en una mateixa projecció en planta. Per tant s'han originat nombroses "pseudogaleries" i "pseudopous" que compliquen la cavitat extraordinàriament. Referent a la topografia hem procurat simplificar-la al màxim possible, desplaçant els nivells i eliminant gran nombre de blocs.

Partim de la cota 0,00 m. on comença una rampa, encara a llum de dia, fins al punt 4 (vegeu topografia), on s'inicia un pou de 12 metres "tocant paret",

Una vegada a baix trobem la "galeria" (diaclassa) principal. Seguint aquesta galeria vers el SE hi ha el pou 1, que davalla uns 16 m. Però aquest sector queda obstruït als pocs metres fins a la cota -31 m.

Seguint aquesta galeria en direcció NW es troba el sector més llarg i interessant de la cavitat. Partint de la vertical del pou d'entrada una rampa descendent arriba fins al punt 13 on, una estreta diaclassa SN-NS, ens porta al nivell inferior, que comunica amb el punt 14, marcat amb una X.

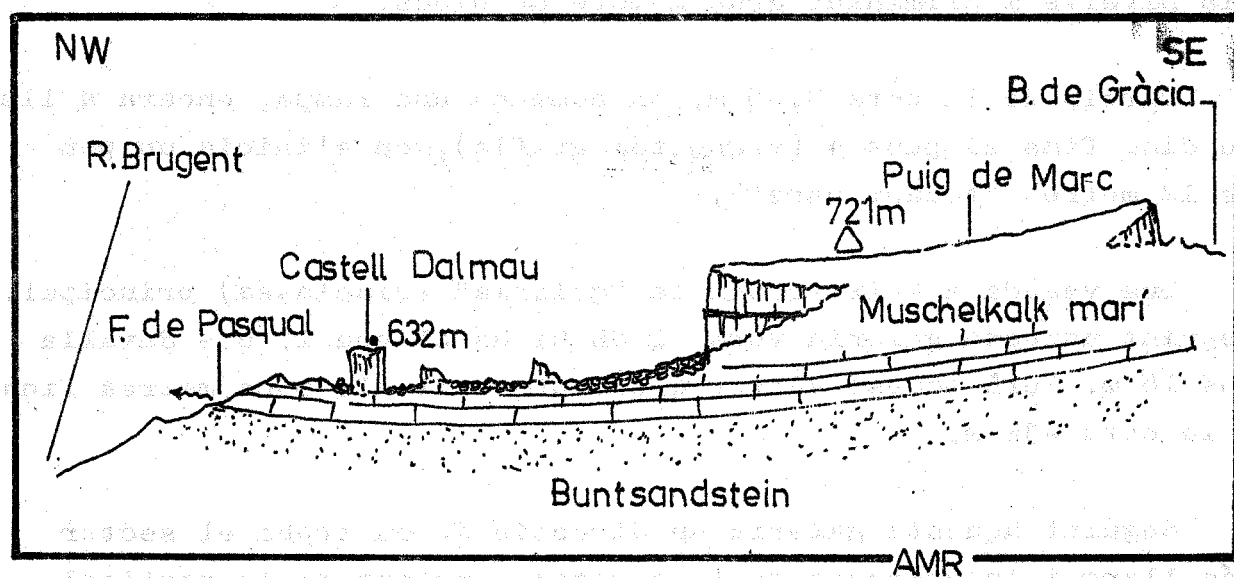
Segueix una sala coberta de guano que comunica, remuntant

uns blocs, amb la "sala del pou de vint" (punt A).

Seguint la galeria principal trobem el pou 2, d'uns 5 mts. que comunica també amb la que nosaltres anomenem "sala del pou de vint" (per entendre'ns d'alguna manera), i, d'altra banda, també comunica amb la part superior de l'anomenada "Sala de la Verge" (punt D), a la qual es pot arribar bé per ací o bé davallant el famós "pou de vint", el qual, curiosament, té 20 mts. i que parteix, naturalment, de la sala a la qual dona nom.

Un tercer camí ens mena a la "Sala de la Verge" seguint la galeria principal entre un caos de blocs que formen ressalts considerables, sobretot en els punts 18 i 20. Arribats al punt final cal seguir com si tornèsim enrera, però en un nivell inferior, fins a trobar aquesta gran sala, que té, en un dels seus extrems (punt 25) un petit pou (pou 4) que permet assolir la cota -48 m.

ESPELEOMETRIA: Recorregut real: 310 mts.

Fg. 2. Vista des de la carretera La Riba-La Farena, prop del Pinatell, on s'aprecien perfectament els cingles NW i SE, i ressalta la silueta del Castell Dalmau entre els materials runiformes del esllavissament de les calices del Muschelkalk.

Recorregut projectat en planta: 206 mts.

Recorregut vertical: 74 mts.

Profunditat màxima: -48 mts.

TÈCNICA D'EXPLORACIÓ: Primer desnivell: 20 mts. d'escala i 30 mts. de corda. Pou 1: 20 mts. d'escala i 20 de corda. Pou 3: 20 mts. d'escala i 40 de corda.

Cas de recórrer tots els pous es necessiten 60 mts. d'escala i 90 de corda. Però, donat la diversitat de camins que existeixen per arribar al punt final, allò que es imprescindible son 20 mts. d'escala (10 mts. resulta molt just) i 30 mts. de corda.

GENESI: La major part dels avencs de les Muntanyes de Prades deuen llur genètica al desplaçament de la massa calcària, atreta pel buit ocasionat per l'excavació de rius epigis, afavorits pels materials de base.

La Cova-Avenc del Puig de Marc és formada d'unes diaclasses, que pertanyen al sistema general de tota la "Taula de Prades" SW-NE, WNW-ESE, obertes a les calcàries del Muschelkalk marí (2) que llisquen damunt les margues del Buntsandstein. El nivell del Trias inferior afavoreix el desequilibri de la massa superior, mitjançant les nombroses diaclasses de conglomerats de quars que actuen com a "micro-falles" (2).

Un fet palpable és el esllavissament, al N del Puig de Marc, amb un gran caos de blocs, quedant al mig, com un torricó, l'angonat Castell d'En Dalmau. (Fig 2)

Referent a la classificació proposada per en Victòria (4), es tracta d'una cavitat "textogenètica-gravitacional de desplaçament" 1.2.2. (Fig 3)

Malgrat que en un principi l'aigua no hi tingué un paper genètic, posteriorment ha servit per a modificar les formes

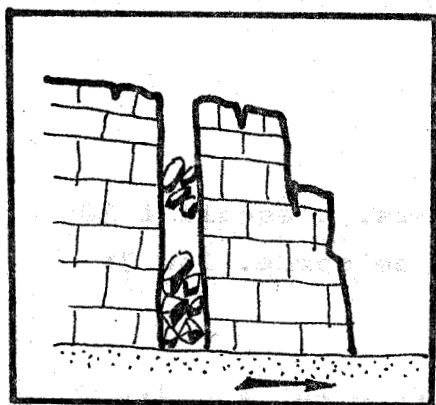

Fig. 3

inicials i cobrir les parets amb nombroses concrecions parietals -a causa de la seva configuració general- que sovint es veuen trencades per moviments posteriors (solifluccions) dels blocs clàstics. Per tant es difícil de veure concrecions zenitals, ja que el sostre està format per blocs en suspensió, la qual cosa a-favoreix la infiltració per les parets. Només vam localit-

zar un cas, a l'anomenada "Sala del pou de vint", per trovar-se al nivell superior de la cavitat.

BIBLIOGRAFIA I CARTOGRAFIA:

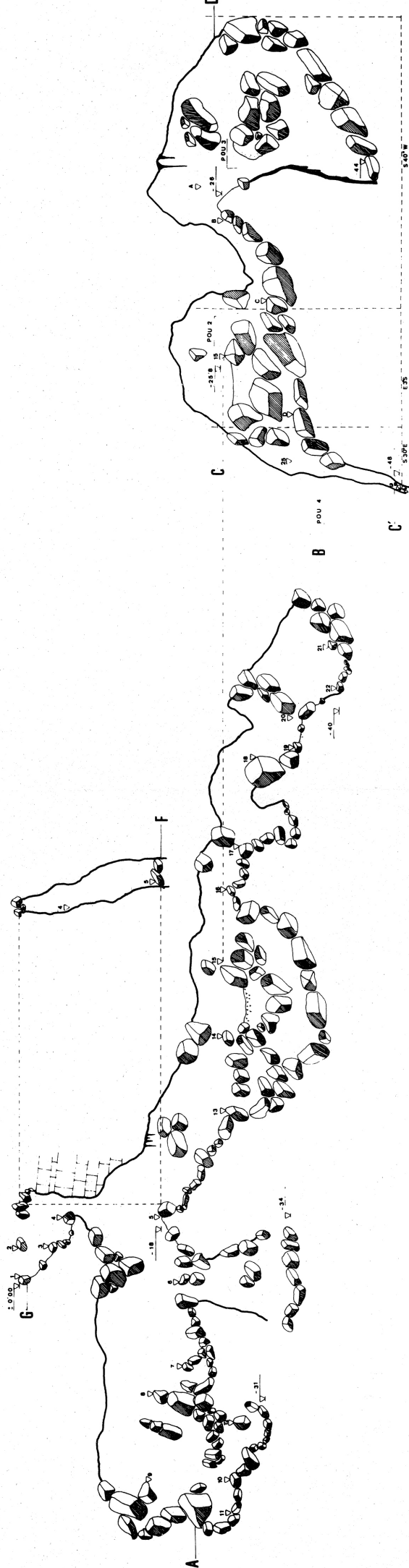
(1) GIEM.-"Cavidades Topografiadas en la Sierra de Prades y lista de las mayores cavidades". Comunicacions 2º Simpòsium de Metodologia Espeleològica. SIE-ECE 1972.

(2) Llopis Lladó.-"La morfoestructura de las Catalánides". Consejo superior de investigaciones Científicas. Barcelona 1947.

(3) Muntanyes de Prades.-"Atlas Muntanyenc" nº 23 Editorial Mont blanc. Granollers.

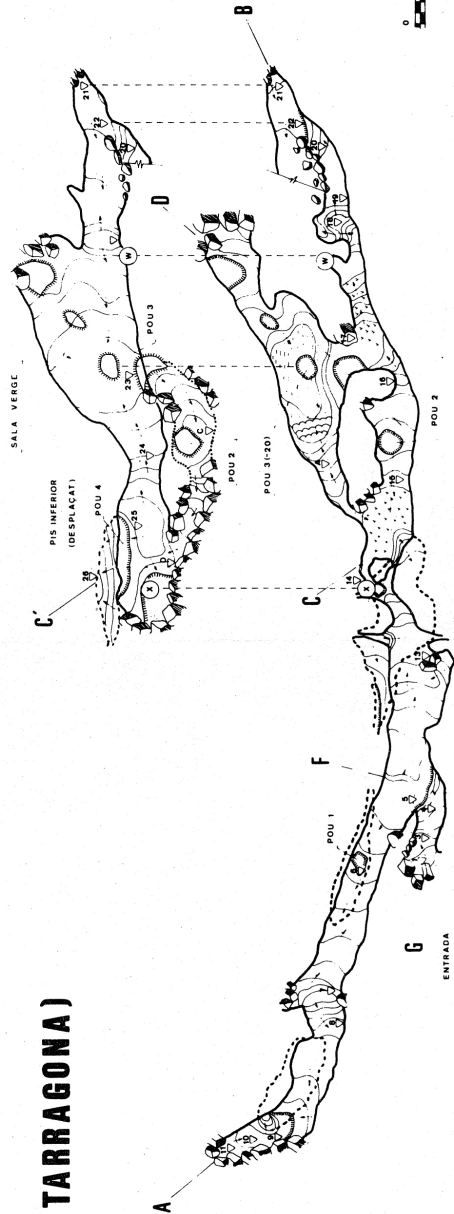
(4) Victoria López. "Hacia una tipología de las cavidades tectónicas". Comunicacions Tercer Simpòsium d'Espeleologia. ACE Mataró. 1973.

Albert i Eduard Martínez.

COVA-AVENC DEL PUIG DE MARC

LA RIBA (TARRAGONA)

TOPOGRAFIA: J. RAMON MASSOT
ALBERT MARTINEZ
EDUARD MARTINEZ

RECORREGUT REAL: 310
PROJECTAT: 206
VERTICAL: 74
PROFUNDITAT MAXIMA: -46

ENE (C E C) 28 30 6 72 12 3 73

NOTA SOBRE ALGUNOS FENOMENOS CLASTICOS Y TECTONICOS DE LA VERTIENTE SUD-ORIENTAL DE LA SERRA DEL MONTSANT

INTRODUCCION

En el transcurso de una salida accidental a esta zona marginal de la Serra del Montsant, tuve la oportunidad de entrar en contacto con algunos vecinos del pueblo de la Morera del Montsant. Estos me informaron sobre varias cavidades, de las cuales y dada su proximidad al pueblo, realicé la visita de tres de ellas, levantando sus respectivas topografías y tomando las notas que más adelante se detallan.

Estas cavidades son:

- Cova de la Font o d'en Federico
- Cova del Núvol
- Escletxa de les Tres Roques

Las dos primeras son de claro origen clástico, y forman parte de una serie que se extiende a todo lo largo del pie del cantil del Montsant, en la zona de margas. La otra cavidad, la Escletxa de les Tres Roques, es un típico fenómeno tectónico de génesis muy sencilla.

BREVE DESCRIPCION GEOGRAFICA Y GEOLOGICA DE LA ZONA

La Serra del Montsant es una de las sierras prelitorales del sistema mediterráneo. Situada en la comarca del Priorato, al W de la Serra de Prades y al S de la Serra de La Llena, se extiende entre los ríos Siurana y Montsant, formando un arco con la concavidad hacia la costa.

La Serra del Montsant limita la depresión de Mora por el sector nororiental y la depresión central por el sector meridional.

Geológicamente la Serra del Montsant se halla constituida por depósitos marginales de la depresión del Ebro (areniscas, margas y conglomerados), que cubren a los materiales triásicos y señalan el límite de un antiguo mar eocénico. El relieve es de tipo alpino, afectado en su vertiente septentrional por una falla, por la cual se hunde hacia la depresión del Ebro.

La Serra del Montsant no sobrepasa los 1.200 m. de altitud.

COVA DE LA FONT O D'EN FEDERICO

Situación:

Esta cavidad se halla situada a unos 1'2 Km. del pueblo de la Morera de Montsant, en el margen izquierdo de la carretera que desciende hacia Cornudella y a unos 300 m. de la llamada Font de la Morera.

Descripción:

Consta de una sola galería de 11 m. de recorrido, con sección triangular, la cual termina en una obstrucción de caos de bloques, que se observa en toda la parte terminal de ésta.

El suelo se encuentra cubierto de gran cantidad de gravas y arcillas de variada granulometría, oscilando entre 0'3 cm. y 6 cm. aproximadamente.

Espeleogénesis:

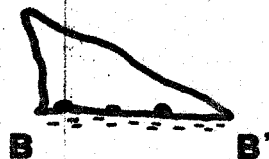
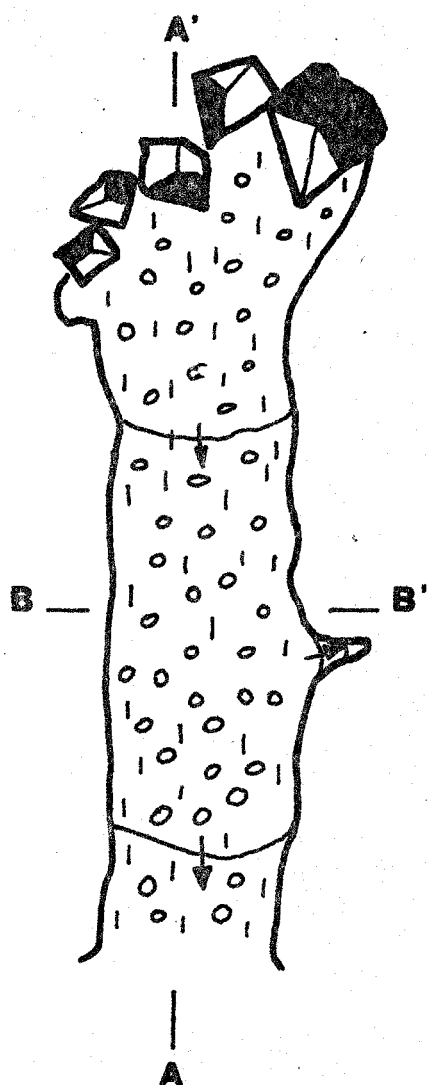
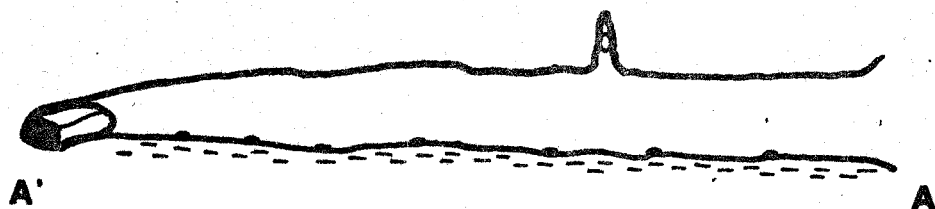
Se trata de una cavidad de tipo clastogenético intersticial. Un gran bloque de conglomerado se ha desprendido del cantil, quedando asentado sobre las margas que constituyen la base de los conglomerados. Detrás del gran bloque, del cual se observa su primitiva posición en el cantil, se desprendieron también otros bloques de menor tamaño que han quedado desperdigados por toda esta zona.

Los materiales que encontramos en el suelo de la cavidad, son el resultado de la disgregación del conglomerado,

COVA DE LA FONT

La Morera de Montsant
(Tarragona) - G.E.P.
Top^o. A. Montserrat
IX - 1973

Escala 1:100

1903-1904
1903-1904
1903-1904
1903-1904
1903-1904

0017 610-13

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

debido a las lentas aportaciones hídricas que se pueden observar en épocas de fuertes precipitaciones.

COVA DEL NUVOL

Situación:

Esta cavidad se halla situada a unos 5 min. del Turó de las Tres Roques, en el término municipal de La Morera de Montsant, y al lado izquierdo del camino que conduce a Els Barrrots.

Descripción:

Consta de una única y amplia sala de 9 x 3 m., la cual ha sido posteriormente acondicionada como corral, como se observa por el tabique de piedra seca que encontramos en la entrada de la cavidad.

El suelo de la cavidad cuenta con un ligero sentido descendente hacia la entrada.

Espeleogénesis:

A esta cavidad debemos atribuirle el mismo origen que a la anterior. Se trata de un gran bloque desprendido del cantil el cual se halla a unos 300 m. por encima de la cavidad. Dicho bloque ha quedado apoyado en otro de menores dimensiones al que debemos atribuirle igual génesis.

Posterioros aportes hídricos de carácter meteórico han dado origen a algunos depósitos carbonatados en sitios muy localizados de la cavidad.

ESCLETXA DE LES TRES ROQUES

Situación:

Se halla situada en el Turó de las Tres Roques, en el término municipal de La Morera del Montsant. Dicho Turó se halla a unos 10 min. del pueblo siguiendo el camino a Els Barrrots.

Descripción:

Es una estrecha cavidad que puede penetrarse tanto por la boca N como por la boca S.

Diversos bloques se hallan empotrados entre las paredes de la grieta, sirviendo algunas veces de techo y otras dispuestos en el suelo formando algún resalte.

Entrando en la cavidad por su boca N, el suelo de ésta presenta un marcado sentido descendente, por espacio de unos 5 m., volviendo luego a remontar hasta los 3 m., por lo cual, la boca S se halla situada unos 2 m. por debajo de la boca N.

Espeleogénesis:

Nos hallamos ante una cavidad de tipo tectogenético gravitacional de deslizamiento. El origen de la misma debemos buscarlo en la flexión de las margas sobre las que se apoya la masa de conglomerados del Turó de las Tres Roques, en donde se ha abierto la cavidad. Dicha masa de conglomerado calizo (pudingas), al fallar su base se ha deslizado sobre las margas, lo que ha originado la fractura que ha dado origen a la cavidad.

Pequeños indicios de filtraciones se observan en algunos tramos de las paredes de la cavidad.

BIBLIOGRAFIA

- 1) Publicación del II Campamento Regional de Espeleólogos. Margalef, 1967
- 2) J.M. VICTORIA.- Hacia una tipología de las cavidades tectónicas. III Symposium de Espeleología. Mataró, 1973

Alfred Montserrat i Nebot
del
G. E. Pedraforca

ESCLETXA de les TRES ROQUES

La Morera de Montsant-(Tarragona)

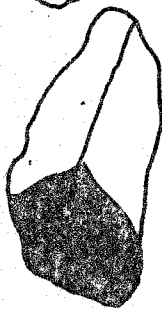
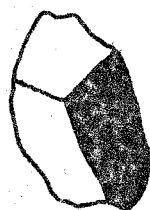
Top: A. Montserrat-G.E.P.

IX - 1973

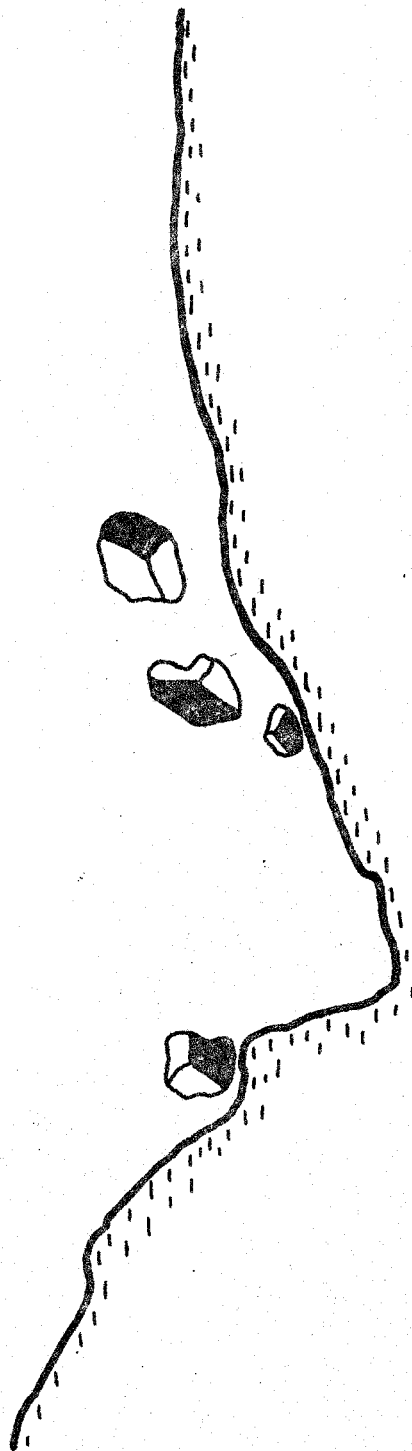
Escala 1:100

W'

W

N. M.

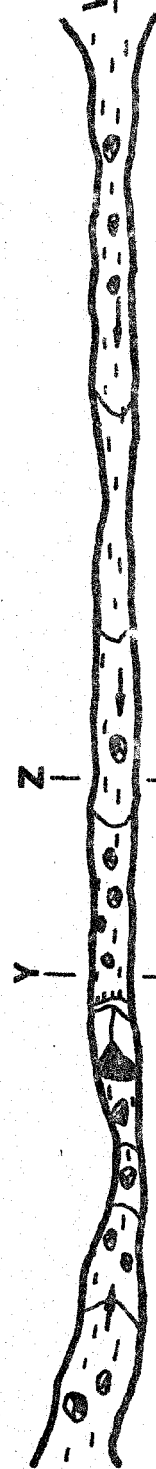
W'

Z

Z'

Y

Y'

W

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
COMPARATIVE ZOOLOGY
AT HARVARD UNIVERSITY
1280 DIVINITY AVENUE
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS 02138
U.S.A.

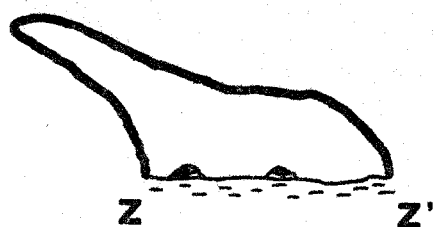
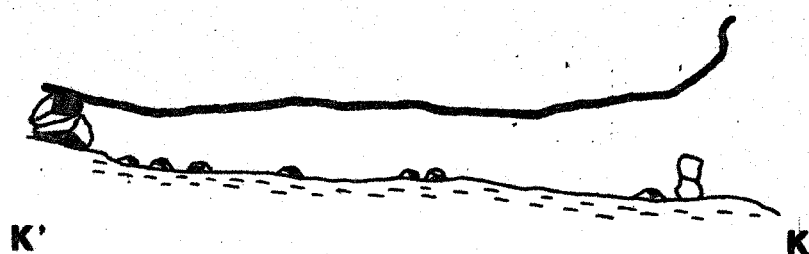
NOV 19 1964

RECEIVED

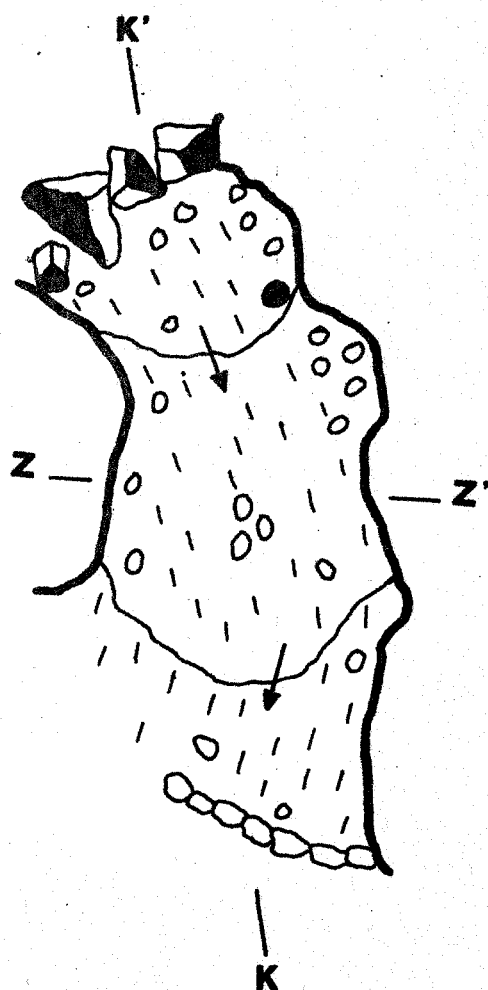
NOV 19 1964

COVA DEL NUVOL

La Morera de Montsant
(Tarragona) - G.E.P.
Top: A. Montserrat
IX - 1973

Escala 1:100
0 1 2 3 4 5

CAMP ERE-73

AL PIRINEU CENTRAL

Josep Mª Cervelló i Torrella

L'objecte del nostre camp espeleològic 73 ha estat un avenc localitzat l'estiu passat, el qual fou davallat parcialment per primer cop a les darreries de setembre.

Enguany, del 21 de juliol al 5 d'agost, hi hem retornat per iniciar el seu estudi i prosseguir l'exploració.

Si bé les esperances eren grans, els resultats han estat a la mida de les nostres il·lusions: el reconeixement de més d'un quilòmetre de galeries de grans dimensions, la cota de profunditat assolida (-316 m.), la trobada de nous pous amb sondeigs de més d'un centenar de metres, les galeries ascendents amb corrents d'aire molt forts i les enormes possibilitats d'enllaçament amb una altra boca situada a dalt de tot de la vall i a uns 400 m. de desnivell en relació a la boca de l'avenc, deixen la porta oberta a totes les possibilitats.

El nostre avenc s'obre a una de les valls tributàries del riu Ara coneguda per Barranco del Turbón i que es despenja en fort desnivell des de la Penya Otal o Arañonera (2.705 m.). Ens trobem, doncs, a uns 2.000 m. s.n.m., a plena zona axial pirinenca, al sud del massís del Vignemale, a l'esquerra del Mont Perdut i a prop de Bujaruelo (Torla).

Des de la mateixa boca de l'avenc divisem la gorja de la Vall d'Ordesa, el cim del Mondarugo (2.848 m.), les crestes del Gabieto (3.034 m.), els colls de Lapazosa i Bernatuero i, a la nostra esquena, la Peña Otal i el Pic de Fenez, que tanquen la vall darrunt nostre.

El Barranc de Turbón és una vall penjada d'origen glaciària, la qual dóna les seves aigües (quasi totes de petites

sorgències situades a la zona de contacte dels estrats impermeables amb el paquet calcari) al riu Ara que neix més amunt sota els pics de Chabarrou, al circ de l'Ara, ja en plena línia fronterera.

Es tracta d'una vall on s'han superposat els processos kàrstics i glaciars. La neu és un factor de primer ordre i les dolines nivals apareixen arreu; en una d'elles, potser de les més grosses, hi ha el nostre avenc. Els estrats calcaris surten enlairats, dividint la vall i formant cingleres i rasclers que recorren la vall longitudinalment voltats de prats verds de *Trifolium* on trobem, en un típic paisatge monocotiledoni, una flora rica i variada característica de l'alta muntanya pirinenca. Durant la nostra estada, vàrem observar, entre altres, les següents espècies:

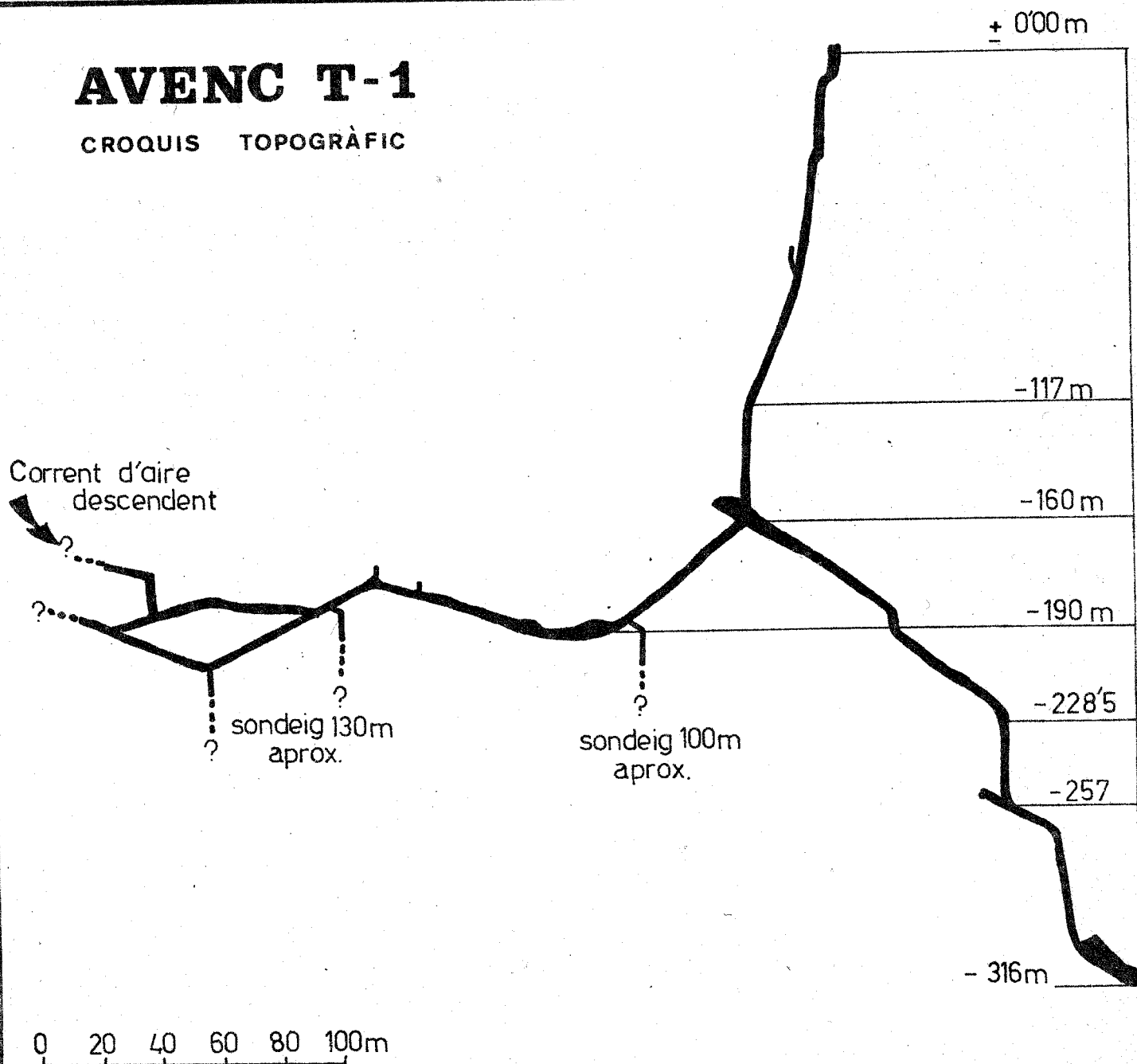
- *Leontopodium alpinum* (flor de neu). Potser la més abundant i que trobarem a partir d'una cota molt baixa (1.600 aprox.)
- *Ramondia pyrenaica* (Orella d'ós). A les cingleres al costat del campament.
- *Iris Germanica*, *lilium pyrenaicum* (lliris) molt abundants.
- 3 varietats d'orquídies (*Orchis maculata*)

I altres espècies més corrents com *Saxifraga Catalaunica*, *Silene inflata*, *Arachnoides sempervivum* ...

La vall del Turbón és una vall solitària, fora de les típiques rutes muntanyenques i on els ramats pugen poques vegades. El silenci tan sols és trencat pels crits de les dotzenes de gralles que tenen el niu dins d'una cova gelada prop de l'avenc. A mig matí es reunien totes planejant pel damunt del campament i aprofitant l'aire fred que surt per la boca de l'avenc s'enlairaven tot rondinant dels estranys i sorollosos veïns que havien arribat.

AVENC T-1

CROQUIS TOPOGRÀFIC

1950

LET OVERVA

Management

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

Current date
1962

1963

1964

1965

Pujar els quasi 800 Kg. de material i motxilles fins l'avenc, per un desnivell d'uns 700 m. de forta pujada, fou tota una petita odissea i qui més qui menys hagué de fer 3 ó 4 viatges ben carregat, per un camí per on, segons els mulers, no hi podien pujar els animals de càrrega car es podien trencar les potes. El resultat fou que, havent pagat per endavant, vàrem haver de fer de mules nosaltres.

Un cop dalt, vàrem instal·lar la nostra tenda i, més tard, s'hi juntaren les dels altres companys que anaren arribant, fins aplegar un petit campament de tres tendes al costat mateix de la boca de l'avenc. Vàrem instal·lar també un rebost-cuina-menjador en una propera bauma molt adient d'on treiem aigua d'unes goteres, amb bona punteria i uns quants pots i cassoles estratègicament situats, que gota a gota saciaven les nostres necessitats. Aquella bauma esdevingué, els vespres, lloc de reunió, on es barrinaven els plans a seguir l'endemà.

El primer dia de treball dins l'avenc fou d'instal·lació dels primers 200 m. d'escala i corda. Assabentats del fred que acostuma a fer dins d'aquell forat, vàrem baixar a l'abric de quatre capes de roba, confiant gaudir així de millor temperatura. El primer pou és petit, ampli i amb el fons ple de neu. Una petita rampa de gel ens porta a un altre pou d'uns quinze metres, on el vent, fort i gelat, fa apagar la flama dels carburers. Les parets són recobertes de gel i el fons és també ple de neu. Un altre forat ventós (-41 m.) comunica amb un pou que ens deixa dalt de tot d'una veritable glacera subterrània en forta rampa i allí l'avenc ja pren unes magnituds realment molt grans. En una repisa protegida del vent (-100 m. aprox.), on ens aturarem per instal·lar més material, se'ns escapà de les mans un coleòpter que semblava ésser un caràbid troglòbi, totes les posteriors recerques resultarien negatives. Instal·lat tot el material que portàvem, sortirem a fora, xops i amb els peus mig congelats. El pas dels "forats ventosos" és un suplici que procurem passar el

més ràpid possible. Fora ens esperen l'herba i el sol per a fer una tarda de repòs.

L'endemà, amb l'experiència assolida, tornem a baixar per prosseguir la instal·lació, embolicats dins de 6 capes de roba i amb uns peücs de submarinista sobre els mitjons de llana (que foren la revelació del campament). Arribats al final de la "gelera" instal·lem amb un burí més escala i arribem a la bifurcació de dues galeries enormes, dalt d'un gran con d'enderrocs on s'acaba definitivament la neu, als 160 m. de profunditat respecte a la boca. Prosseguim la recerca del coleòpter armats amb exhaustors, pinzells, tubs d'alcohol i deixem trampes als llocs més estratègics, però la sort no ens acompanya i el "bitxo" no treu el cap. La presència comprovada d'insectes cavernícoles ofereix, però, un nou i interessant al·licient a l'estudi de l'avenc i a posteriors exploracions per la zona.

Els següents dies, amb la incorporació dels altres companys vinguts de Barcelona, foren dies de treball per a equips de punta, topo-bio, superfície i prospecció que es tornaven en llurs funcions.

Assolida la bifurcació abans esmentada, l'exploració prosseguí en ambdues direccions. Per una d'elles, la més seca i ja sense vent, dues rampes separades per un petit ressalt, ens deixen a la cota -230 m., on la galeria queda obturada per sediments argilosos. Quasi al final d'aquesta galeria s'obre un nou pou aeri que ens deixa 30 m. més avall, on trovem un sistema de meandres molt pronunciats. Més avall, baixant per rectes diaclasses arribem a un sumider. El seu fons, ple de fang sedimentari, es troba a la màxima profunditat assolida del sistema (-316 m.)

Entrestant, l'altra galeria oferia més possibilitats de continuació. Les prospeccions vall amunt seguien amb trobades de petits avencs i de boques taponades de neu la qual impedia llur exploració. Al vespre ens reuníem tots i

es comentaven les incidències i noves troballes del dia, i després d'un bon sopar en què es menjava indiscriminadament de tot, anàvem a dormir. Cada nit, però, sentíem a prop de les tendes uns estranys crits pseudohumans que no trigàrem gaire a atribuir al famós "ietí": qualsevol intent de captura resultà frustat. És de constatar, però, que no es produí el pànic, superat pel seny i l'esperit crític dels que tenien massa son i fred com per a sortir a fora a veure el que passava.

Les exploracions per l'altra galeria seguien. Foren recorreguts més de 400 m.; els descobriments de nous pous i ximeneies ascendents es continuaven. S'assolí la cota -200 m., i fou descobert i sondejat un pou de més de 130 m. de profunditat i dimensions gegantines, així com d'altres més petits no explorats; el vent continuava essent molt fort tot i que les seccions són per aquella zona enormes. Tot feia indicar que realment era aquella la veritable via de penetració cap a les parts més profundes del sistema.

A l'exterior les prospeccions varen donar com a resultat la trobada de la boca d'un nou avenc (T-7) molt a prop del coll que forma la Peña Otal amb la carena que baixa del Turbón i que és un balcó obert al magnífic circ d'Otal i al començament del "valle de Otal" que mena prop de Bujaruelo. El T-7 s'obre 400 m. més amunt de la boca del T-1, al fons d'una dolina, sota una tartera que baixa de l'Otal i al mateix estrat calcari que recorre el barranc passant pel T-1. El corrent d'aire al seu interior és contrari al del T-1, de fora cap a endins. Hores d'ara s'han baixat uns 200 m. per pous per on corre una certa quantitat d'aigua que fa incrementar les dificultats i la duresa de l'exploració. La seva situació, quasi dalt de tot de la vall, i la seva altitud (2.400 m.) fan impossible llur exploració fora de l'estiu. D'aconseguir-se l'enllaçament amb el T-1, el desnivell total del sistema fins al punt màxim assolit, sense comptar futures troballes, esdevindria superior als 700 m., per la qual cosa és d'una

importància capital continuar els treballs d'exploració.

Amb la descoberta a les galeries del T-1, a una cota d'uns -190 m., d'una nova via ascendent que cal escalar i per on ve tot el corrent d'aire en direcció òptima per aconseguir la desitjada unió, les nostres esperances s'han vist augmentades i justificades. Ens proposem, doncs, remuntar les noves galeries, ensens que es baixen els pous del T-7. Per altra banda, queden pendents els pous descoberts a baix del T-1, els quals poden donar encara moltes sorpreses.

Però la nostra estada acabava i encara havien de recuperar tot el material, feina molt complexa i penosa, i vàrem donar per finalitzades les nostres recerques. L'estiu vinent, quan la neu es retiri i s'obrin els forats coberts per la neu hivernenca, tornarem a pujar els prats de la vall del Turbón i prosseguirem la nostra tasca.

Havien estat uns dies de treball en equip, de llargues hores sota terra. Les campanyes espeleològiques a l'alta muntanya comporten una sèrie d'acondicionaments i dificultats que fan que siguin realment dures: la llunyania, les llargues hores d'aproximació des dels darrers nuclis habitats salvant grans desnivells, el transport del material, el fred i les condicions meteorològiques, són factors de primer ordre que cal tenir molt presents.

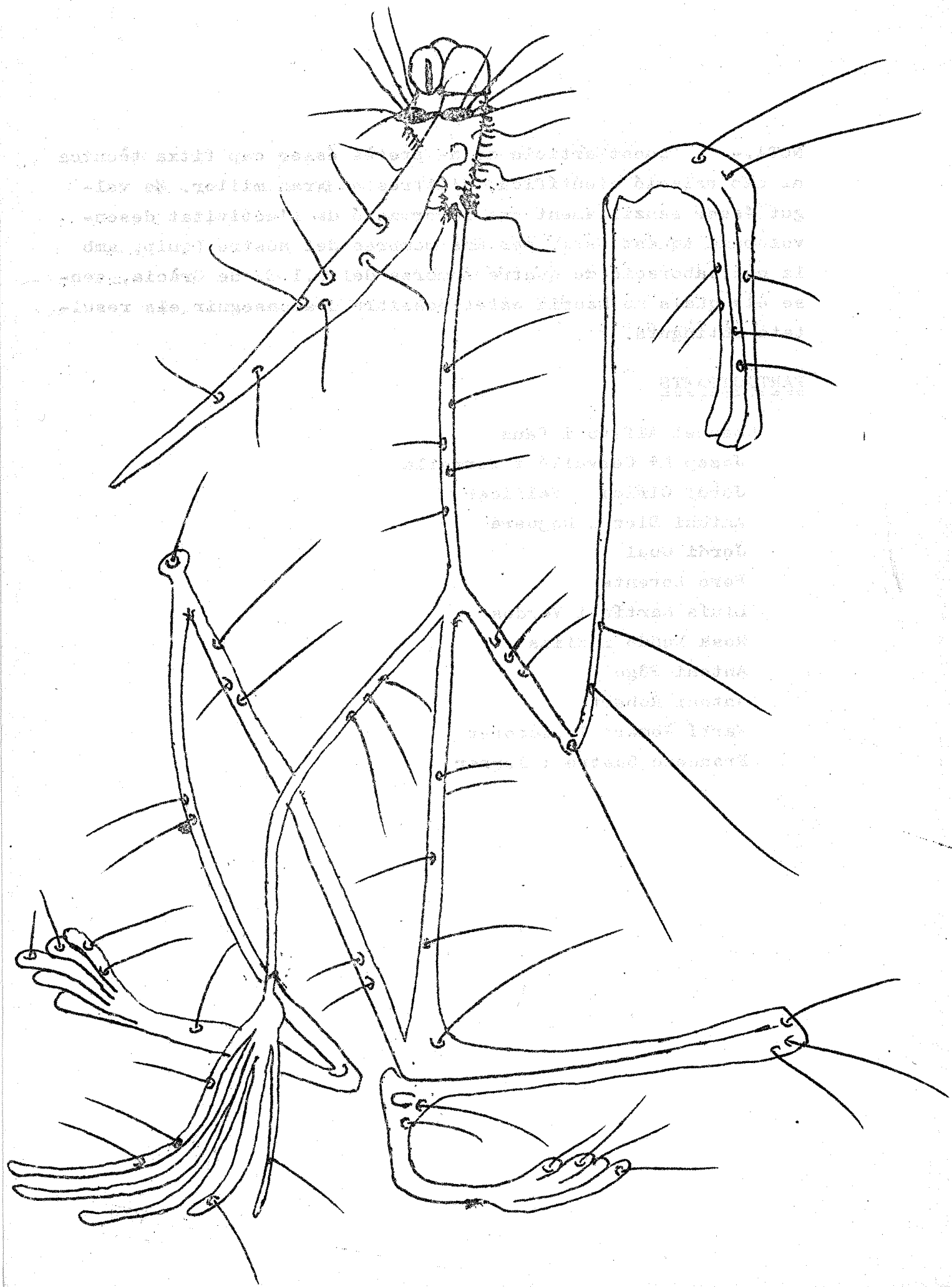
Cada vegada més, però, hauran d'ésser superades les dificultats i millorades les tècniques si volem realitzar una tasca veritablement espeleològica.

Els resultats han estat importants, però encara queda molta feina a fer. Acabats els dies de campament, a poc a poc, tal com havien arribat, fem les motxilles i, avui uns, demà uns altres, anem baixant per darrer cop el camí que mena al "Puente de los Navarros" i a Torla. A dalt queden el nostre avenc, els prats verds i les gralles.

NOTA.- Aquest article no ha pretès ésser cap fitxa tècnica ni cap relació científica; d'altres ho faran millor. Ha volgut ésser senzillament una informació de l'activitat desenvolupada aquest estiu per uns membres del nostre Equip, amb la col.laboració de quatre membres del G.I.E. de Gràcia, sense els quals no hauria estat possible d'aconseguir els resultats obtinguts.

PARTICIPANTS

Manuel Alfaro i Faus
 Josep Mª Cervelló i Torrella
 Jordi Cirici i Pellicer
 Antoni Diez i Noguera
 Jordi Gual
 Pere Lorente
 Lluís Martín i Verdes
 Rosa Mundó i Elías
 Antoni Pêgo
 Antoni Robert
 Martí Romero i Rectoret
 Francesc Sastre i Ferrer

MÈXIC-73

Carles Ribera i Dolors Romero

Mèxic és potser un dels països que, actualment, ofereix més possibilitats espeleològiques. Les seves immenses muntanyes calcàries continuen pràcticament inexplorades a causa de la dificultat que representa travessar l'espessa vegetació selvàtica que les recobreix en la majoria d'ocasions. Tot i així es coneixen un gran nombre de cavitats, totes elles situades a prop de camins i carreteres, o bé a les zones on la vegetació és més pobra. Tenint en compte les característiques d'aquestes cavitats, és de suposar que les regions tropicals altes en guarden d'altres que impressionarien el món espeleològic, no sols amb les seves profunditats i recorreguts, sinó també amb la fauna, ja fins ara extremadament interessant.

A la ciutat de Mèxic existeixen dues agrupacions espeleològiques: "Grupo Espeleológico Mexicano" i "Grupo de Investigación Espeleológica". Aquest últim edita la revista "Spelaion", de la qual aquest any ha sortit el primer número, i en aquestes dates ja el segon. Referent al G.E.M., equip que porta uns quants anys més d'existència, últimament no ha editat cap número de la seva revista, però pensen continuar-la quan les dificultats que travessen s'hagin solucionat.

Tenim referències que un centre excursionista està preparant l'inici d'una secció d'espeleologia, però no sabem si tindrà relació amb els dos grups que ja existeixen, els quals fins ara han estat independents.

L'agrupació que més ha treballat en aquest país és la "Association for Mexican Caves Studies". Aquest grup està ubicat a Austin (Texas), però la majoria de col·laboradors de la seva revista depenen de la Facultat de Biologia de

Lubbock, ciutat molt propera. En el seu butlletí, enfocat per tant a l'estudi faunístic, hi podem trobar la descripció de quasi tota la fauna mexicana que es coneix, que és molta i molt variada, habent-hi gran nombre de famílies i fins i tot ordres que a Europa no existeixen.

Foren gent de la Universitat de Lubbock els qui varen fer possible la nostra visita a algunes cavitats de la regió nord del país, i especialment William R. Elliot i William Bleier. Aquests ens varen posar en contacte amb Terry Raines, d'Austin, el qual tenia previst un viatge a la capital amb el fi d'assistir al Primer Seminari d'Espeleologia a Mèxic, dedicat al Dr. Cándido Bolívar Pieltain, que es celebrava en aquelles dates.

El dia 2 d'agost sortirem d'Austin, Terry, Jane i nosaltres, en una furgoneta que, com vàrem poder comprovar, és ideal per a circular per camins de muntanya.

El dia 3 passàrem per Ciudad Victoria, on compràrem les últimes provisions. Continuàrem després cap el Encino, poble de la Serra de Guatemala, a l'estat de Tamaulipas. La nostra intenció fou fer la "Cueva de la Fuente del río Sabinas", riu que junt amb el río Frío constitueixen les sorgències principals de les aigües que drenen aquest massís. Dissortadament, les freqüents i fortíssimes pluges típiques de l'època havien fet que s'acumulés molta aigua al camí i, en alguns punts, fins a 40 cm. de fang, la qual cosa ens féu impossible d'arribar-hi.

El paisatge en aquesta serra és impressionant. La vegetació arriba a dos o tres metres d'alçada i la gran espessor no permet apartar-se gens del camí, car no es pot ni veure el sol. Acampàrem a prop del riu Sabinas i gaudírem, per primera vegada, d'una llarga nit tropical, sense poder dormir per efectes de la calor i especialment dels mosquits.

Quan ens llevàrem descobrírem que tot i haver-nos passat la nit espantant mosquits i haver-nos embolicat com-

pletament amb llançols, els mosquits els havien traspassat i ens havien acribillat. Els nostres companys sembla que ja hi estaven acostumats i no en feren el mínim cas, tot i que estaven igual o pitjor que nosaltres.

Més tard, dos nadius ens acompanyaren a la "Cueva de los Sres. Hernández" i a la "Cuevita de los Sres. Hernández", les dues inexplorades fins aquell moment. Tot i que estan molt a prop del lloc on vàrem acampar, per arribar-hi els nadius van anar obrint camí amb les baionetes. Per nosaltres, que no havíem vist res semblant, resultà molt curiós.

Ambdues coves estan situades al "Rancho Ejido de la Libertad", a 7 Km. del poble del Encino, i a uns 300 metres sobre el marge dret del riu Sabinas. Les boques s'obren a 20 m. l'una de l'altra, en un escarpat calcari que s'aixeca entre l'espessa vegetació, i són d'iguals característiques. La "Cuevita" té l'entrada petita i consta de tres galeries curtes i estretes, unides per un parell de sales. El seu recorregut és de 25 m. la "Cueva de los Sres. Hernández" està constituïda per una diaclassa de despreniment d'uns 60 m. de llarg, oberta pels dos extrems. A prop d'una de les boques la galeria es bifurca aprofitant una altra diaclassa que la creua, i dóna un recorregut total de 70 m. Per la boca superior penetra l'aigua durant les precipitacions i s'acumula a la part final. És per aquest motiu que el sòl presenta gran quantitat de sediments sorrencs. En aquesta cova vàrem trovar restes de grans felins.

El mateix dia continuàrem pujant la serra, per una altra pista, i després de 5 hores de cotxe arribàrem a "El Porvenir", petit poble situat als altiplans del cim del massís, on continuament hi ha tempestes de gran intensitat i de molt curta durada. Per tot el bosc dels boltants poguérem veure gran quantitat d'arbres cremats i arrancats pels llamps, que tant freqüents hi són.

En aquesta zona es coneixen també moltes coves. La més interessant és la "Cueva de la Mina", tant hidrològica com geospeleològicament. Es tracta d'un sumider per on s'infiltra

les aigües d'una zona molt reduïda. Quan la vàrem explorar estava plovent i vàrem poder veure, en diferents punts, cinc cascades obertes entrenig de petites fissures, on la circulació de les aigües havia obert un forat més o menys rodó, semblant a una canyeria. El cabdal era d'uns 2 l/sg. en cada una. L'aportació hídrica és, doncs, molt directa, ja que quan no plou no hi ha circulació d'aigua. La cavitat està formada per una única galeria descendent, de dimensions bastant grans, la qual arriba, en el cas màxim, a 10 m. d'amplada per 14 d'alçada. A la seva part final es troba una sala de 50 m. de diàmetre, on existeix un sumider per on s'infilten les aigües que circulen al llarg de la cavitat. Tant el sostre com les parets i el sòl estan totalment recoberts per una gruixuda capa de concreció. El recorregut total és d'uns 800 m. i la profunditat 40 m.

La "Cueva de la Capilla" està situada a 1 Km. de l'anterior, i és bastant més petita. Està formada per tres galeries obertes totes elles al seu començament, i que es reuneixen en una saleta que presenta una altra obertura deguda a processos clàstics. Al llarg de la cavitat es troben blocs de despreniment i en alguns racons abunden les formacions litogèniques. Té uns 100 m. de recorregut.

Visitades aquestes dues coves deixàrem els boscos del cim per anar a Gómez Farias, poble al peu de la Serra de Guatemala i centre d'una petita zona bastant explorada, on es coneixen diverses cavitats que deixàrem enrera per dirigir-nos a la Serra del Abra. Dormirem a les fonts del riu Mante, principal sorgència d'aquesta serra.

Ens allunyàrem 30 Km. de Mante, i anàrem al "Rancho de la Florida", on hi ha una cova del mateix nom. Aquesta cavitat té un recorregut de més de 2 Km., però nosaltres només vàrem explorar-ne 800 m. La boca dona a una galeria de dimensions mitjanes -4 m. d'ampla per 5 d'alt- la qual presenta algunes bifurcacions laterals de proporcions lleugerament inferiors. Es tracta d'una antiga sorgència totalment inactiva,

actualment en fase de descalcificació. El sòl està constituït per grans acumulacions de sorra, on s'han practicat excavacions arqueològiques, fent cates que fins i tot dificulten el pas per la galeria (4 m. de profunditat amb una amplada igual a la de la galeria).

Dos xicots del poble ens acompanyaren a una cova situada a 2'5 Km. del "Rancho" que també fou primera exploració, a la que anomenem "Cueva del Choveno". Les mesures de la boca -3 m. d'ampla per 3'5 d'alt- van disminuint al llarg de l'única galeria de sentit ascendent; acaba en una gatera de 3 m. que marca el final de la cavitat. Dóna un recorregut total de 50 m.

La "Cueva del Pachón" (300 m. s.n.m.) està a uns 600 del "Rancho", i s'hi arriba remuntant una riera seca. És una sorgència amb una única galeria, una mica descendent, que porta al curs d'un petit riu on habiten gran quantitat de peixos troglobis. De la boca fins on es troba l'aigua hi ha un recorregut d'uns 800 m., amb un desnivell de 20. Per a continuar l'exploració a partir d'aquest lloc s'ha d'anar forçosament per dins del riu, car ocupa tota l'amplada de la galeria. .

Decidírem passar la nit a l'altra punta de la Serra del Abra, en una explanada on, a l'hora de menjar o dormir, es reuneixen tots els espeleòlegs texans que estan a la zona.

Durant el nostre recorregut per les carreteres que passen per aquesta serra poguérem veure casetes amb el cartell de "campana de desgarrapatización". En aquests llocs feien parar els cotxes i autocars que passaven, però a nosaltres no ens pararen cap vegada, suposem que és per anar amb un cotxe estranger. Així, ens quedàrem sense saber en què consisteixen aquesta mena de campanyes. El que sí comprenguérem molt aviat és la necessitat d'organitzar-les, car tota la serra està infestada de paparres, com comprovàrem nosaltres mateixos molt aviat, tot i el nostre compte d'apartar-nos tant

lluny com podíem en veure remats de bestiar.

Encara que en aquesta serra es coneixen moltes cavitats, -algunes amb més de 7 Km.- vàrem decidir marxar, ja que es necessiten unes quantes hores per arribar-hi, i els nostres companys tenien el temps una mica just.

Camí ja de la ciutat de Mèxic, començàrem a pujar la Serra Mare Oriental, però en lloc de seguir la carretera actual seguirem l'antiga, que s'introdueix més a la serra i passa per llocs pràcticament desconeguts en espeleologia. Intentàrem de localitzar noves cavitats, però no hi hagué sort, així que ens dirigírem a la "Cueva del Jobo". Està a 5 Km. de Xilitla (900 m. s.n.m.), a l'estat de San Luis de Potosí. La boca dona a una sala bastant gran amb columnes estalagmítiques i concreció fosca recobrint les parets. Fer tots els racons trobàrem figures de ceràmica i monedes, fins i tot actuals, que la gent de la regió ofrenen al déu de la cova. D'aquesta sala surt una sola galeria ascendent que es va fent més petita fins que arriba al final de la cavitat, als 120 m. de l'entrada,

Encara que els nostres companys disposaven d'un parell de dies més per a dedicar a l'espeleologia, el fet que un de nosaltres es posés malalt decidí que anéssim directament a la capital, on arribàrem el dia 8 d'agost, després d'haver visitat unes mines de cinabri i d'haver rebutjat una sèrie d'estàtues d'òpal per a vendre a Espanya.

Al districte federal, després d'esperar que les malalties es calmessin, ens posàrem en contacte amb el Dr. Bonet, biòleg espanyol, i amb dos grups d'espeleologia. Amb tres components d'un d'ells anàrem a visitar les coves de La Estrella i les tan afamades de Cacahuamilpa.

El sistema de Cacahuamilpa està situat a la vall de Ixtapan (estat de Guerrero) a la aliniació dels cingles calcaris que tanquen la vall pels seus cantons sud i est. La seva gènesi es deu als rius Chontalcoatlán i San Jerónimo, que per aquest in-

dret circulen enmig d'un bosc tropical.

El sistema està format per dos pisos separats per uns 100 m. verticals. El pis superior consta de les coves inactives de Cacahuamilpa i Carlos Pacheco, situades a la part oriental de "Cerro de la Corona". L'interior està format pels cursos subterranis dels rius San Jerónimo i Chontalcoatlán, que travessen la barrera de muntanyes que tanquen la vall de Ixtapan i formen conjuntament, a la sortida, el riu Amacuzac.

La cova de Cacahuamilpa està situada a 2'6 Km. del poble de Cacahuamilpa i a 980 m. s.n.m. La seva boca, de 40 m. d'ample per 20 m. d'alt, dóna accés a una rampa formada per blocs despresos del sostre, tot el qual constitueix un talud de 20 m. de desnivell.

La resta de la cavitat, fent excepció del tros final, té el mateix nivell. El sòl està cobert per deposicions d'argella, blocs i grans fragments estalagmítics despresos del sostre.

La cova està formada per una sola galeria que varia considerablement de dimensions. Té 30 m. d'amplada per 20 d'alçada en els primers 200 m., on engrandeix fins assolir 60 m. d'ample per 30 d'alt. A partir dels 400 m. disminueix i arriba al punt de mínimes dimensions de tota la cavitat: 22 per 16 m. Aproximadament als 700 m. de recorregut les dimensions es fan més grans (100 per 30 m.) i arriba fins als 1000 m. de recorregut amb les mateixes característiques, trobant-se en aquest lloc gran quantitat de blocs estalagmítics que han caigut del sostre. Des d'aquest punt fins al final (1.380 m.) la galeria és completament recta, i assumeix les màximes dimensions: 100 m. d'ample per 68 d'alçada.

La part turística de la cavitat s'acaba en un gran caos de blocs que obstrueixen la galeria principal. Des d'aquest lloc es continua en una galeria ascendent d'uns 2 m. d'alt, bastant estreta, que té un recorregut d'uns 200 m.

A uns 100 m. per sota l'entrada de Cacahuamilpa es troba la ressorgència del riu San Jerónimo, d'unes dimensions semblants a les de la boca de la cova. A uns 50 m. al costat, hi ha la del riu Chontalcoatlán. Aquest indret és anomenat "dos bocas" i la confluència de les dues sorgències constitueix l'origen del riu Amacuzac.

El recorregut subterrani del siu San Jerónimo pren inici en "El Resumidero" o "Cueva de Huiztemalco", escletxa de 20 m. d'ampla a la base i 50 m. d'alt. El recorregut és d'uns 6 Km., amb les dimensions semblants a les de Cacahuamilpa, encara que en alguns llocs és considerablement més estret.

"El Resumidero de Chontalcoatlán" està situat al cingle de Techolapa i a uns 5 Km. en línia recta del de San Jerónimo. El seu recorregut subterrani és de 5 Km., encara que amb unes dimensions més reduïdes (20 m. d'ampla per 25 d'alt).

La Cova de La Estrella està situada al cingle del mateix nom, a 1.508 m. s.n.m. Actua com a sumider de les aigües del riu Zapote.

La seva entrada, de 20 m. d'ampla, dona pas a una galeria d'iguals proporcions fins al 45 m. de recorregut, lloc en que les aigües es precipiten en tres cascades consecutives d'uns 8 a 10 m. de desnivell cada una.

En aquestes cascades s'inicia un pis superior amb una sala plena de columnes estalagmítiques, al fons de la qual, i després de superar una gatera i un pou de 8 metres de profunditat, es continua per una galeria d'uns 400 m. de recorregut que torna a sortir a la mateixa sala, i que presenta dues bifurcacions, una als 125 m. i l'altra als 300. La primera té uns 200 m. de recorregut, i la segona, més llarga, acaba en una sala on es pot veure una xemeneia, actualment obstruïda, que comunica a l'exterior.

La galeria inferior, per la qual circula el riu, té una longitud de 240 m. i acaba en una ressorgència situada al Barranc del río Salado, a 100 m. per sobre dels curs actual.

Travessant el riu Sabinas, principal sorgència de la Serra de Guatemala.

Foto: C. Ribera

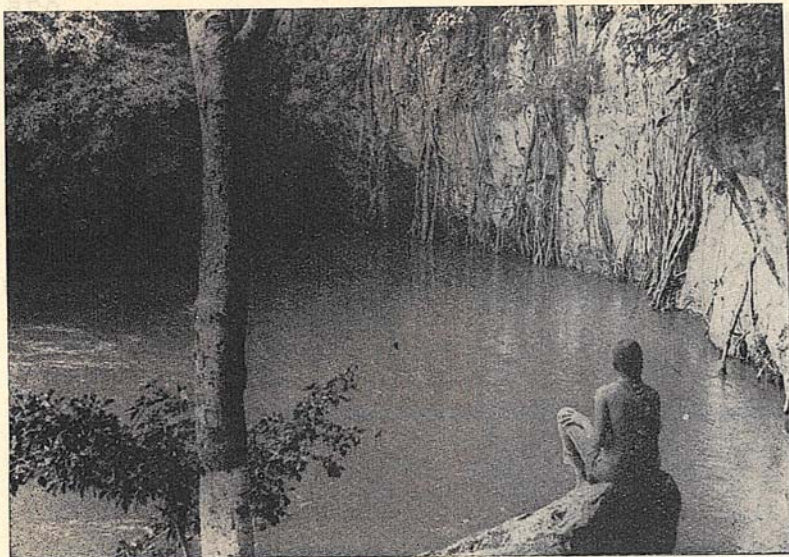
Interior de la Cova de la Capilla, a la Serra de Guatemala.

Foto: C. Ribera

El Porvenir, poble al cim de la Serra de Guatemala.

Foto: C. Ribera

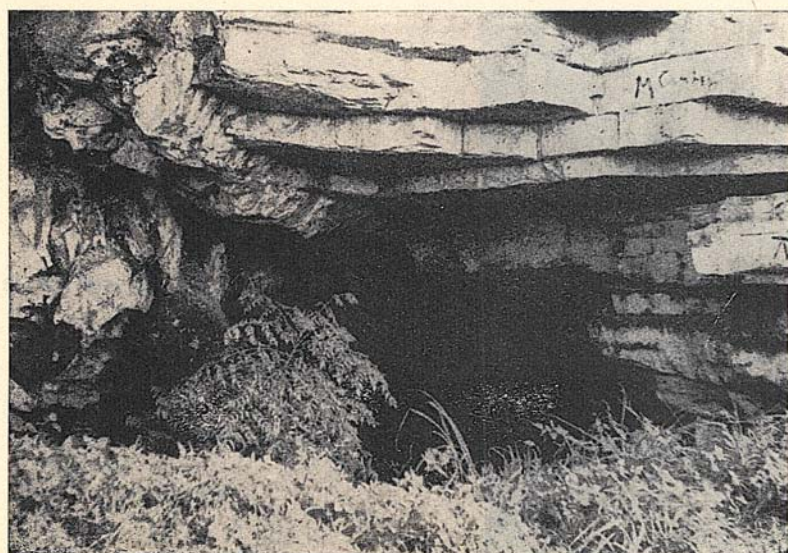
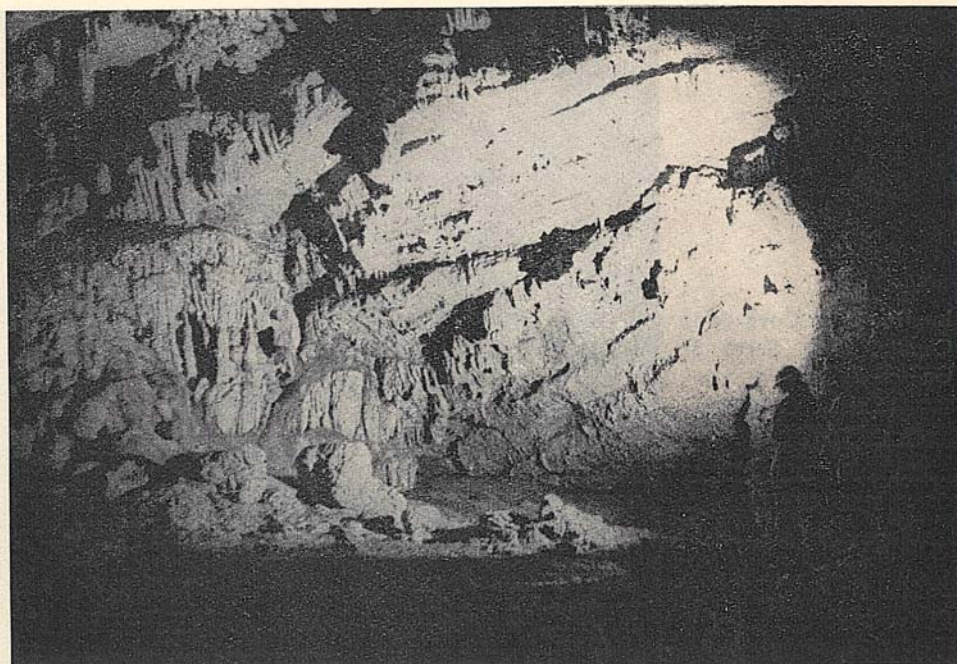

Sorgència del riu Mante, desguàs principal de la Serra del Abra.

Foto: D. Romero

Sala al interior de la Cova de la Capilla.

Foto: C. Ribera

Entrada de la Cova del Jobo, a 5 Kms. de Xilitla a la Serra Madre oriental.

Foto: D. Romero

El recorregut total de la cavitat és de 1.228 m. Al seu interior s'hi han trobat adoratoris, encensers i ceràmica d'una antiguitat entre 700 i 1000 anys.

Una cosa que cal tenir compte en penetrar en cavitats mexicanes és que la majoria contenen histoplasma. Aquest bolet es troba en el guano (de rat-penat a Mèxic, i de aus diverses a Estats Units) i la histoplasmosis es contrau en aspirar la seva pols. És per aquest motiu que allò més perillós són les galeries estretes, especialment gateres, per sort poc abundants a les cavitats d'aquest país.

A totes les coves que hem visitat, incloses La Estrella i Cacahuamilpa, s'han donat casos d'histoplasmosis, i a la Cova del Pachón la van contraure diversos obrers que treien el guano, produint la mort a quatre d'ells. Normalment no és tan perillosa, i la majoria d'espeleòlegs mexicans, segons diuen ells, ja l'han passada, amb la qual cosa queden immunitzats. Es presenta amb uns símptomes molt semblants a un "encostipat" i per a curar-la, si s'ha agafat feble, és necessari fer descans. Actualment s'estan experimentant unes caretes per a evitar el contagi d'aquesta malaltia.

La principal finalitat de la nostra sortida fou la recol·lecció de fauna cavernícola. Per aquest motiu ens limitàrem a visitar cavitats, encara que petites, situades en zones diferents.

Els resultats han estat prou interessants, i encara que de moment no podem avançar-ne cap, ja que tota la fauna recollida està actualment en estudi, sí podem dir que s'han capturat representants d'alguns ordres inexistents a Europa.

RELACIÓ DE LA FAUNA RECOL/LECTADA

Cuevita de los Sres. Hernández

- 1 isòpod
- 5 gasteròpods
- 2 araneids

Cueva de los Sres. Hernández

- 6 gasteròpods
- 1 araneid

Cueva de La Mina

- coleòpters
- 2 diplòpods
- 1 isòpod

Cueva de La Capilla

- 10 diplòpods
- 1 saltatòria
- 7 araneids
- 1 gasteròpod
- 1 anèlid
- 1 coleòpter
- 4 opilions
- 4 urodelis

Cueva de La Florida

- 7 coleòpters
- 1 diplur
- 14 isòpods
- 3 saltatòries
- 8 araneids
- 3 quernets
- 6 miriàpods
- 3 larves
- 2 ricinulids
- 2 opilions
- 5 gasteròpods

Cueva del Choveno

- 1 amblipigid

Cueva del Pachón

- 1 gasteròpod
- 1 araneid
- 3 diplopods
- 2 blatas
- 1 amblipigid
- peixos troglobis

Cueva del Jobo

- 3 araneids
- 4 blatas
- 1 isòpod
- 1 amblipigid
- 1 coleòpter
- 1 saltatòria

Cueva de La Estrella

- 1 araneid
- 1 diplòpod
- 1 larva
- 1 colèmbol

NOTA SOBRE LA EXPEDICION ESPELEOLOGICA ESPAÑOLA A LAS REGIONES KARSTICAS DEL PERU.

Alicia Masriera

Durante el verano de 1973, tres espeleólogos de Barcelona: Juan Ullastre, Alicia Masriera y Rafael Ullastre, pertenecientes al Grupo de Exploraciones Subterráneas del Club Montañés Barcelonés (G.E.S. del C.M.B.), han desarrollado una campaña de exploraciones espeleológicas por tierras peruanas, principalmente dentro de la Alta Cuenca del Amazonas.

El Perú, escasamente conocido en el aspecto kárstico, ha proporcionado a estos espeleólogos un amplio campo de acción. Las investigaciones realizadas fueron principalmente de carácter geográfico y geoespeleológico.

Los trabajos se llevaron a cabo en tres regiones que han resultado ser hasta el momento las más importantes del ámbito peruano, desde el punto de vista espeleológico.

La primera zona explorada fue la región selvática de Tingo María, en la cuenca del Río Huallaga. En ella se llegó al conocimiento del Sistema Subterráneo del macizo de "La Bella Durmiente". Se localizaron y exploraron la Cueva de las Lechuzas, la Cueva de los Guacamayos, la Cueva de la Ventana y el Curso Subterráneo del Río Santa. Todos estos accidentes kársticos se hallan ubicados en la "selva alta" peruana. De ellos, sólo era conocida la Cueva de Las Lechuzas, por ser el hábitat del "Guácharo", ave cavernícola cuyas crías son muy apreciadas por los nativos, pues de ellas extraen aceite. Las demás cavernas, conjuntamente con la localización de la Ocultación del Río Santa, en la vertiente meridional de "La Bella Durmiente", constituyen primeras exploraciones. La

topografía de este sistema dió un total de 925 m. de recorrido horizontal. El Curso Subterráneo del Río Santa, sólo fue explorado en parte, debido al extraordinario ímpetu de las aguas, las cuales ponían en peligro la vida de los expedicionarios. Exteriormente se le calculó un desnivel de 390 m. y una distancia de 3.300 m. en línea recta entre la Ocultación y la Resurgencia, que se halla en la vertiente septentrional del macizo. Su localización costó a los expedicionarios largas marchas por la selva y los expuso a un sin fin de peligros.

Al NE de Tingo María, junto al Río Tulumayo, se hizo un reconocimiento a la Cueva de Pumawasi.

La segunda zona elegida constituye las nacientes del Río Perene y está situada al SE de Junín, en el Perú Central, entre San Pedro de Cajas y Palcamayo. En este lugar se exploraron la Cueva de Guagapo, de 1.500 m. de recorrido horizontal, y el Millpu de Kaukiran, de 1.600 m. de recorrido horizontal y 400 m. de profundidad. Estas dos cavidades son hasta la fecha de las más importantes del Perú, y en particular el Millpu de Kaukiran se cree es la más profunda de las conocidas en Sudamérica. Aquí las exploraciones fueron primeras españolas, puesto que un equipo inglés había explorado unos meses antes la zona. Además, se localizaron varios "millpus" (sumideros) por encima de los 4.000 m. de altitud y se visitó la gruta llamada Warimachai, interesante por los enterramientos de los aborígenes. Los resultados científicos consistieron principalmente en relacionar las formas de drenaje con el río subterráneo de Guagapo. Para ello, se realizó un estudio geoespeleológico estableciéndose una hipótesis sobre el comportamiento hidrogeológico regional.

La tercera región, situada al norte del Perú, en la provincia de Santa Cruz de Succhubamba (Departamento de Cajamarca) fue también muy interesante. La zona kárstica visitada está ubicada cerca de Ninabamba, a donde se llegó por medio de caballerías, modo habitual de transporte en muchas partes del país.

En esta última zona, también inédita, se exploró el Sistema Subterráneo de Uchkupisjo, recorrido por una corriente hipógea que afluye al río San Juan. El sistema presenta cinco bocas de acceso: la entrada del río alóctono o "Tragadero", la resurgencia o "Desemboque", y tres accesos al río subterráneo denominados Uchkupisjo, Tamputoko y Pakaritambo, el último de los cuales actúa de sumidero en la época de mayor pluviosidad. De este complejo se pudo explorar por vez primera un total de 1.100 m. de galerías en recorrido horizontal. Sin embargo, no se agotaron las posibilidades de esta vastísima red de conductos subterráneos, ya que, entre el Tragadero y la Resurgencia, existe una separación en línea recta de 2.100 m. Las lluvias que no cesaron en el lugar durante la estancia de los expedicionarios, aumentaron el nivel del río subterráneo, no pudiéndose proseguir su exploración. En ciertas épocas del año de gran pluviosidad, el nivel de las aguas sube hasta 15 y 20 m., lo que viene demostrado porque a estas alturas, en las bóvedas de las galerías, se hallan encajados troncos de árboles de considerable tamaño.

Las posibilidades que presenta el Perú como país kárstico, están centradas principalmente en la "selva alta", no obstante, las grandes dificultades de exploración que ofrece la jungla amazónica, podrá ser motivo por mucho tiempo de que gran número de fenómenos espeleológicos, ocultos por la exuberante vegetación, resten inexplorados.

Hasta el momento esta expedición española ha recorrido tres regiones de indudable interés y de características geomorfológicas peculiares. Sobre todo ello se ha preparado un trabajo geoespeleológico, que será publicado en la revista "Speleon" (Barcelona, España) y en el "Boletín de la Sociedad Geográfica de Lima (Perú)", de la cual los miembros de esta expedición han sido nombrados Socios Correspondientes, por el esfuerzo que ha significado su labor geográfica y espeleológica.

Barcelona, Septiembre 1973

AVENC DEL FANGEIG

Fitxes de cavitats

GARRAF (Vallirana)

PROF. 47 m.

COORDENADES: X= 5° 36' 28", Y=41° 21' 55", Z= 428 m. (aprox.)

SITUACIÓ. A l'extrem nord de Pla d'Ardenya. Per localitzar-lo exactament cal seguir el camí que va de les mines del Corral d'En Muntaner en direcció a Vallirana, fins a 500 m. En aquesta distància aproximada es troba, enmig del poc pronunciat torrent que va paral·lel al camí, una pseudodolina de fons pla. Es travessa la dolina resseguint les traces marcades i en arribar a la carena cal anar en direcció N un centenar de metres. Aproximadament en aquesta distància es troba la boca de l'avenc, a la banda que mira al torrent que baixa de Basses Roges, i tocant un pi un xic aïllat.

HISTÒRIA. La primera exploració fou efectuada per membres del S.E.E.-Puigmal, pels voltants de l'any 60.

DESCRIPCIÓ. Boca reduïda d'una gatera que ens situa en un pont de roca. D'aquí podem escollir tres llocs per a baixar. El més pràctic és el situat al SE seguint el qual s'arriba a una planta formada per grans blocs. Es pot seguir baixant en ramonage fins a una saleta arrodonida a -23 m. A partir d'aquí cal instal·lar l'escala per arribar a la planta a -35 m. que enllaça, per una rampa, amb el pcu final. La cavitat continua, almenys 4 ó 5 m. més, de forma impenetrable. Està excavada en calcàries de l'aptià.

ESPELEOMORFOLOGIA I ESPELEOGENESI. Morfològicament es pot dividir la cavitat en dues parts ben delimitades: de l'exterior fins a -23 m. amb predomini de formes suaus, arrodonides, i d'aquí al fons, tram en què s'observen clarament els efectes de la dissolució. Cal afegir-hi els blocs clàstics a -18 m. i diverses col·lades parietals. La seva gènesi cal relacionar-la amb el conjunt de cavitats existents al sector. Encara que falten dades per a confirmar-ho definitivament, sembla bastant probable l'existència, com a mínim, d'un antic nivell freàtic que, pels voltants del Turó de Karst, s'hauria localitzat a uns 410 m. La posterior excavació epigea, amb la subsegüent adaptació de l'aparell kàrstic a les noves condicions topogràfiques, va fer baixar aquest nivell, però va servir per a seleccionar les solucions de continuïtat més favorables i àdhuc formar cavitats. És dins d'aquest context general que creiem cal situar l'embrió de l'avenc del Fangeig, encara que els volums actuals es justifiquin pel fet d'haber actuat de sumider del torrent al costat del qual està situat.

ORIGINAL FITXA: M. ROMERO

± 0'00M

AVENC DEL FANGUEIG

VALLIRANA - GARRAF

TOP: M. ALFARO, M. ROMERO, J.LL. MARIN

ERE-CEC

16-5-1973

N 45 W

S 45 E

-23 M

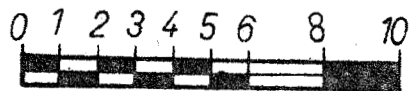
N

S

W 30 N

E 30 S

N 45 E

-47 M

BIBLIOGRAFIA

Martí Romero i Rectoret

Ha aparegut el primer dels tres volums que componen el catàleg espeleològic de la unitat meridional del massís de Garraf. Comprèn les cavitats situades als plans de Carol i Campgràs, la serra de la Morella, el fons del Bruc, la vall del Teix i sectors circumdants. En total 66 cavitats numerades decimalment seguint el sistema proposat per F. Termes allà per l'any 1951. Totes les cavitats han estat topografiades i de cada una s'ha fet una fitxa que en alguns aspectes es pot considerar exhaustiva. Cal remarcar la qüestió localització, francament molt bona, amb dades precises i intel·ligibles.

Creiem que ha d'ésser un llibre d'ús necessari per a tots aquells que han fet de Garraf el camp de llurs experiències -o inexperiències- espeleològiques, i bàsic per als que s'estan iniciant, independentment de la utilitat que pot tenir per als estudiosos que vulguin comparar morfologies, confrontar dades o realitzar estudis estadístics.

Resumint, un llibre obligatori en qualsevol biblioteca espeleològica i que lamentem no sigui més ampli en l'aspecte d'hidrologia subterrània i no doni cap dada bioespeleològica. Escrit en castellà, amb estil sever, clar i comprensible. Esperem amb impaciència els altres dos volums i d'altres que puguin venir.

BORRAS, J.- Catálogo espeleológico del macizo de Garraf. 155 págs., 66 tops. Barcelona 1973

INFORMACIÓ GENERAL

III Congrés Nacional d'Espeleologia

En la "Asamblea Nacional de Espeleologia" que es celebrà a Madrid el 22 d'octubre de l'any passat, fou designat, per aprovació de l'assamblea, el Comité Castellano-Centro de Espeleologia com a organisme organitzador del III Congrés Nacional d'Espeleologia.

Aquest Congrés tindrà lloc a Madrid, l'octubre del 74 i es tractaran els temes següents: Karstologia, Bioespeleologia, Arqueologia i Paleontologia, Medicina, Topografia i Catastre, Tècniques esportives, Material i Fotografia.

Tots aquells que desitgin qualsevol mena d'informació sobre el III Congrés es poden dirigir a: COMITE CASTELLANO CENTRO DE ESPELEOLOGIA (III CONGRESO) Apodaca, 16, Madrid -4.

L'avenc "du Cambou de Liard"

Un nou gran avenc s'ha incorporat a la llista dels més profunds. Amb 935 m. de desnivell ocupa el quart lloc. Està situat al departament francès dels Pirineus atlàntics.

Fou descobert l'any 1970 per membres de la Société de Spéléologie et de Préhistoire des Pyrénées Occidentals, any en què s'assolí la cota -400.

En els anys 1971 i 1972 continuaren les campanyes amb col.laboració amb altres grups de la regió. La cavitat fineix en un pas sifonant pel qual circulaven, l'estiu, 130 litres d'aigua per segon. Les coloracions efectuades demostraren que les aigües resorgien per la "Grotte de Fées", a 7 Km. a vol d'ocell i 485 m. per sota de la cota final de l'avenc.

L'avenc Badalona

Segons ens han comunicat els companys del G.E. de Badalona les campanyes al massís d'Escuaín cada cop donen

millors resultats.

A l'avenc Badalona s'ha superat la cota -600 i existeixen fundades esperances d'enllaçar amb la cova de les "Fuentes de Escuaín" per una banda i amb alguna boca superior per l'altra.

Si aquestes comunicacions s'estableixen la profunditat total del sistema el situaria entre els primers mundials.

Serveixin aquestes línies per felicitar-los i desitjar-los sort.

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DEL C.C.B.E.

Després d'un llarg període de temps sense efectuar-se, es va celebrar, al local social del Club Excursionista de Gràcia, l'Assemblea General Ordinària del C.C.B.E.

Com a punts més importants es varen exposar la labor del C.C.B.E. durant els últims temps i la situació actual de l'Estatus Espeleològic Nacional (punts 2 i 3 de l'ordre del dia).

En el referent a l'E.C.E. (punt 4) es va aprovar per un any la reglamentació dels cursets socials. Aquesta reglamentació comprèn 12 apartats i com a principi, els grups han de posar-la a prova i experimentar les seves avantatges i desavantatges, sobre les quals es discutirà l'any vinent per a una aprovació (o no) definitiva.

En el capítol de proposicions presentades pels grups federats de la regió, destaquen les aportades pels companys del S.I.E. en referència al V Simposi d'Espeleologia, i les dels companys de Mallorca referent a la protecció i reglamentació de les cavitats que presenten un especial interès.

També es va parlar de la necessitat de crear una consciència espeleològica per a evitar la destrucció i embrutament de les cavitats.

Creiem interessants els punts tractats i opinem que

aquestes sessions haurien de celebrar-se més sovint: d'aquesta manera el C.C.B.E. tindria més contactes amb els grups espeleològics que representa, i potser així veuríem reunits la majoria dels grups representatius de la nostra espeleologia.

AUGMENT DE "ESPELEOLEG"

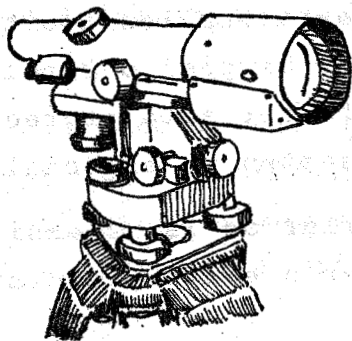
Des que es començà a publicar el butlletí del nostre grup el desembre de 1966, el seu preu de 100 Ptas. s'ha vingut conservant durant els set anys que han passat, però variarà en publicar-se el nº 20.

Presentat pels encarregats de la revista a la Junta de l'E.R.E. del passat dia 2 de novembre, es va acordar que el preu de "Espeleòleg" passi a ser de 200 Ptes. cada quatre números, acord que es posarà a la pràctica a partir del número 21 (inclòs).

NOTA DE LA COMISION DE PUBLICACIONES DEL C.E.C.: S P E L E O N

Para los suscriptores o interesados, ya ha sido impreso el Tomo 19 de la revista, que puede ser adquirida en la secretaría del E.R.E. o bien en la de nuestra entidad.

El precio es de 200 Ptas. Para el extranjero, de 300, y de 175 para los socios del C.E.C.

FULLS INFORMALS

CULTURA ESPELEOLOGICA

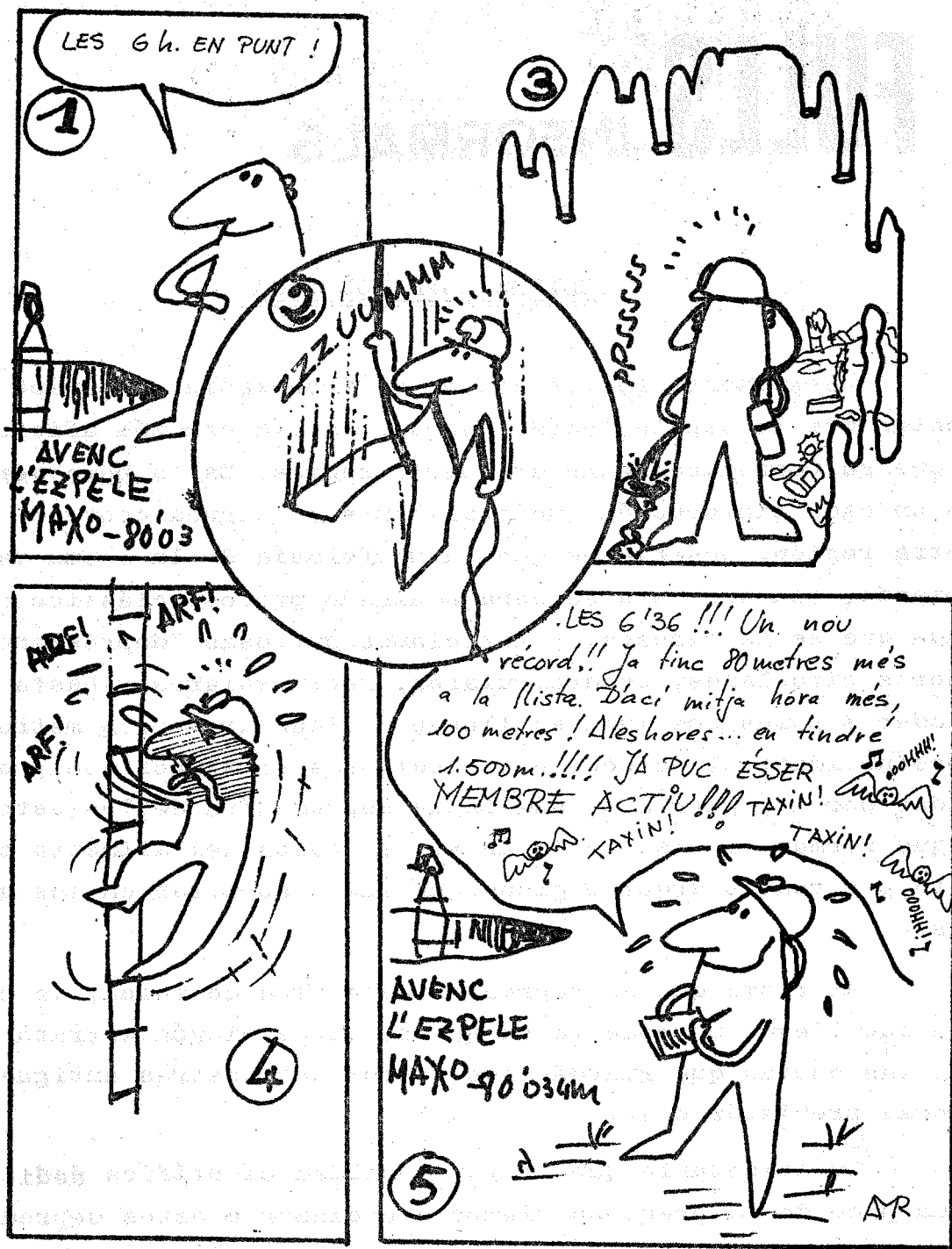
Ultimamente leemos con mayor frecuencia artículos que comentan que la espeleología cuenta cada día con más aficionados que se reproducen como si fueran hongos. Es la pura verdad, pues en cada exploración que realizamos en alguna cueva de nuestra región, observamos que la morfología de la misma va cambiando, sin que esto se deba a ningún proceso clástico ni a nada que se le parezca, y apreciamos curiosas "depresiones": agujeros circulares, cuadrangulares, rectangulares y hasta verdaderos pozos que incluso llegan a alcanzar varios metros de profundidad. Al parecer estas curiosas erosiones son producidas por las garras de una fauna depredadora de los estratos que forman el piso de la cueva, en busca del alimento compuesto por restos arqueológicos que luego sepultan en sus guaridas.

Al ritmo que se reproduce este tipo de fauna, es posible que llegue un momento en que no quede ningún estrato sano en las cuevas que guardan los restos de nuestras antiguas culturas prehistóricas.

Es lamentable que ninguna entidad científica dedique un poco de su precioso tiempo a encauzar a estos depredadores hacia una conciencia científica. Estas entidades podrían dar, de vez en cuando, algunas charlas en las que se enseñara a estos aficionados tan "bien" orientados, lo que no se debe hacer y lo que sí pueden hacer (quedarse en casa).

De momento los destructores de yacimientos todavía son pocos, pero tal como van aumentando ¿qué va a ser de los próximos trabajos espeleoarqueológicos? ¿tendrán que basarse en el estudio del paso de estos nuevos visitantes, con la realización del levantamiento topográfico de las erosiones producidas por ellos?

CALYPSO y POLIFEMO

«FUTUR MEMBRE-ACTIU» = ESPELEÒLEG COMPLERT
(científic, investigador, etc...)

RESUMS

ELS BOUS DE L'AVENC DE LA PUNTA J.A. Encinas

L'autor ofereix la nova de la descoberta (1967) en un avenc de la Serra de La Punta (Mallorca), d'un santuari taurolàtric, amb ídols fets en fusta, restes humans i de rituals.

El jaciment es pot situar entre els segles IV i III a.J.C. Va ésser trobar durant una exploració espeleològica.

COVA-AVENC DEL PUIG DE MARC Albert i Eduard Martínez

Aquesta cova-avenc es troba enclavada a la zona de les "Muntanyes de Prades", al terme municipal de la Riba (Tarragona).

Es tracta d'un conjunt de diaclasses desplaçades, amb gran despreniment de blocs. Té un recorregut de 310 m. i una profunditat màxima de 48. És una de les cavitats més interessants de la zona.

Aquest article, com el del número precedent del Pi Rodó, forma part d'un treball de catalogació que s'està portant a terme a l'esmentada zona.

NOTA SOBRE ALGUNS FENÒMENS CLÀSTICS I TECTÒNICS DEL VESSANT SUD-ORIENTAL DE LA SERRA DEL MONTSANT

Descripció i topografia de tres cavitats d'origen tectònic, situades prop del poble de la Morera del Montsant.

CAMP E.R.E. 73 AL PIRINEU CENTRAL Josep Mª Cervelló

Hom descriu l'exploració fins a -316 m., d'un nou avenc localitzat per membres de l'E.R.E. al Barranc del Turbón, i un sistema d'avencs situats 400 m. més amunt, que presenten possibilitats d'enllaçament amb l'anterior, oferint un sistema que pot assolir un considerable desnivell.

MEXIC 73 Carles Ribera i Dolors Romero

Es descriu l'exploració de diverses cavitats situades als estats de Tamaulipas, San Luís de Potosí i Guerrero (Mèxic) efectuades durant el mes d'agost d'aquest any conjuntament amb espeleòlegs texans i mexicans, i pretèn donar una visió de l'espeleologia en aquest país i de l'extraordinària riquesa faunística existent.

NOTA SOBRE L'EXPEDICIÓ ESPELEOLÒGICA ESPANYOLA A LES REGIONS KARSTIQUES DEL PERÚ Alicia Masriera

Aquest treball és un avanç de l'expedició que, amb fins geoespeleològics, ha portat a terme un grup de companys del G.E.S. del C.M.B. a l'Alta Conca del Amazonas. El treball complet es publica a Speleon (Barcelona) i al Butlletí de la Societat Geogràfica de Lima (Perú).

Lès boeufs de l'Aven de "la Punta"

L'auteur offre la nouvelle découverte (1967) faite dans un gouffre de la Serra de la Punta (Mallorca) d'un sanctuaire tauroktrique avec des idoles en bois, débris humains et rituels.

Le gisement peut se situer entre les siècles IV et III a.J.C. Il fut trouvé pendant une exploration spéléologique,

AVEN-GROTTE DU PUIG DE MARC

Cet aven-grotte est situé dans la zone des "Muntanyes de Prades" au terme municipal de la Riba (Tarragona).

Il s'agit d'un groupe de diaclases dé placées, avec un gran éboulement. Son parcours est de 310 m. et sa profondeur de 48 m. C'est un cavité des plus intéressantes de la zone.

NOTTE SUR QUELQUES FENOM'NES CLASTIQUES ET TECTONIQUES DU VERSANT SUD-ORIENTAL DE LA "SERRA DEL MONTSANT"

L'auteur décrit trois cavités tectoniques situées près du village de Morera del Montsant.

CAMP E.R.E. 73 AUX PIRENÉES CENTRALES

On décrit l'exploration jusqu'à -316 m. d'un nouvel gouffre localisé par membres de l'E.R.E. au ravin du Turbón et en gran nombre de gouffres situés 400 m. au dessus, qu'ensemble avec l'antérieur présentent des possibilités de jonction offrant un système qui peut atteindre une considérable profondeur.

MEXIQUE 73

Les auteurs décrivent l'exploration de plusieurs cavités situées aux états de Tamaulipas, San Luis de Potosí et Guerrero (Mexique) effectuées pendant le mois d'oct en collaboration avec des spéléologues du Texas et du Mexique

NOTE SUR L'EXPEDITION SPELEOLOGIQUE ESPAGNOLE AUS REGIONS KARSTIQUES DU PEROU

Dans ce travail on notifie cette expedition qui a été réalisée par un groupe de membres du G.E.S. du C.M.B. dans le haut bassin de l'Amazone. Le travail complet sera publié a Speleon (Barcelone) et au Bulletin de la Société Géographique de Lima (Perou).

ARXIU ERB

Garvillasset

AVINYÓ 8 i 10 - Tel. 222 02 66 - BARCELONA - 2

Atés per personal preparat

GRAN ASSORTIMENT DE:

Material per ESPELEOLOGIA, ESCALADA
i ALTA MUNTANYA

També hi trobareu tot el que us calgui per a:

ACAMPADA

ESQUI AQUATIC

ESPORTS DE NEU

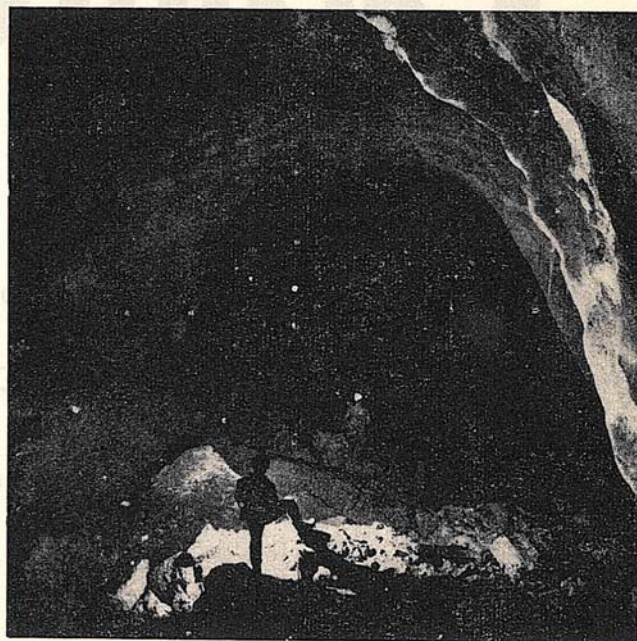
TENIS

PESCA SUBMARINA

PLATJA

Puvillerset

Enric Granados, 122
Avinyó, 8 i 10
Barcelona

ARXIU ERE

